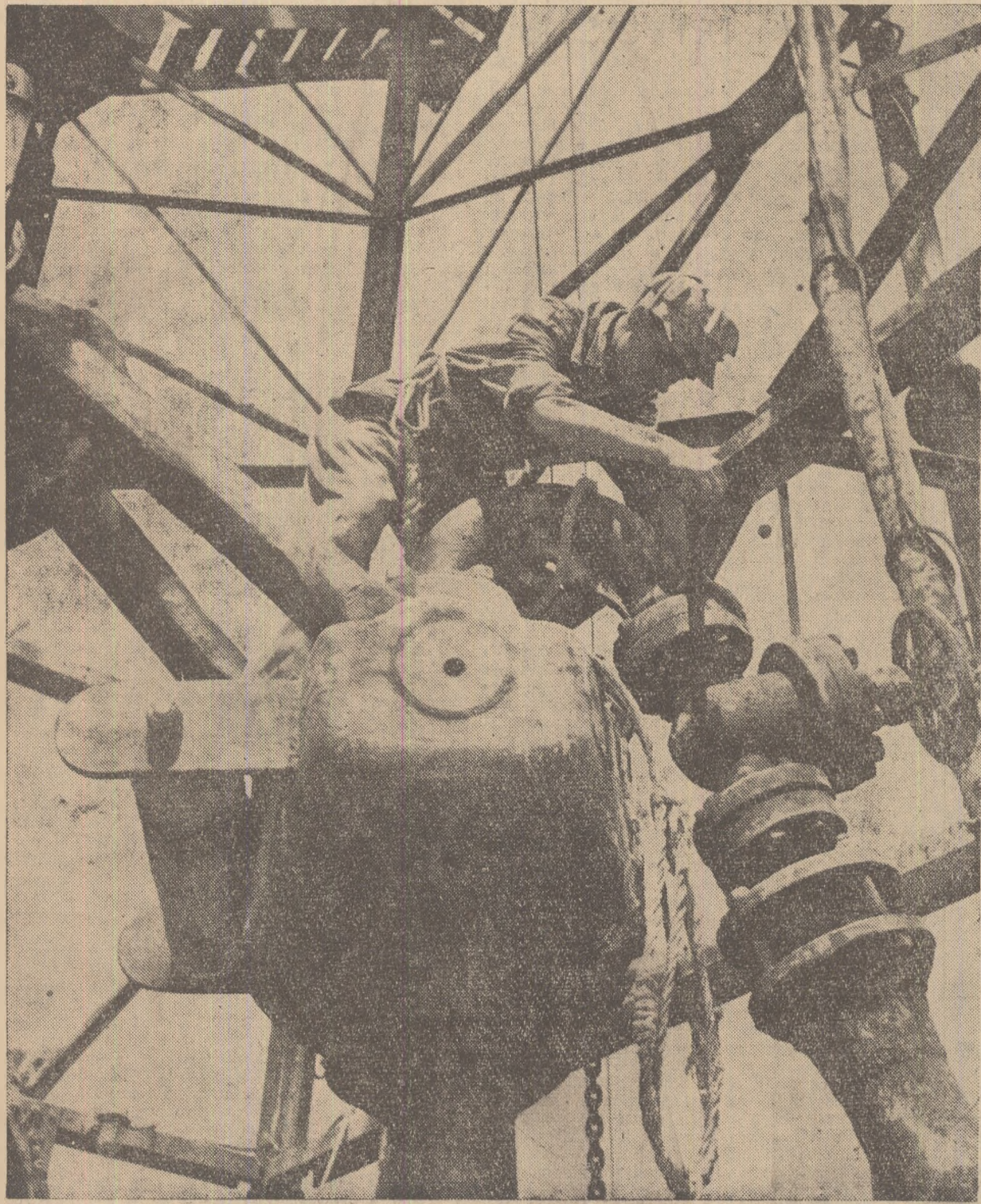

GAZETA LITERARĂ

Anul VII nr. 48 (350) joi 24 noiembrie 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Sondorici Foto NICU VASILE

Comunitatea Europeană a Scriitorilor

Interviu cu MIHAI BENIUC

Ne-am adresat tovarășului Mihai Beniuc, membru în Consiliul de conducere al Comunității Europene a Scriitorilor, rugându-l să ne vorbească despre a doua sesiune a Consiliului, care s-a ținut la Neapole în zilele de 14 și 15 octombrie a.c.

Tovarășul Mihai Beniuc ne-a spus:

— Sesiunea a avut pe ordinea de zi, între altele, primirea de membri din diferite țări. Prin aceasta se poate spune că, într-adevăr, Comunitatea Europeană a Scriitorilor există ca o organizație cu caracter internațional, urmărind intensificarea relațiilor literare, cunoașterea reciprocă, în spiritul sprijinirii păcii între popoare. Din țări ca Italia, Franța, Uniunea Sovietică, Spania, România, Bulgaria, Iugoslavia etc., au cerut să fie primiți în Comunitate scriitorii cei mai reprezentativi, în așa fel încât, la cele mai apropiate întâlniri ale Comunității, personalitățile cele mai de seamă ale literaturii contemporane se vor întâlni și vor discuta probleme de interes comun.

— Care ar fi aceste probleme?

— Se prevăd dezbateri cu privire la traduceri, la legăturile dintre literatură și radio-televizune, cu privire la dreptul de autor din punct de vedere internațional ș.a.

— Ce scriitori figurează printre membrii Comunității?

— Este suficient să cităm nume ca: Moravia, Solohov, Sartre, Chamon, Sadoveanu, Argezi, Ehrenburg, Carlo Levi, Karaslavov, Fedin, Quasimodo, pentru că să înțelegem pe ce fel de valori creațoare se sprijină Comunitatea. Scriitorii din toate țările Europei sînt îndreptățiți într-adevăr să aștepte mult de la această nouă organizație, atât în ceea ce privește răspunderea și pătrunderea literaturii valoroase tot mai mult în rândurile cititorilor și în toate limbile, cât și în ceea ce privește înălțarea spiritului de adversitate întreținut și în domeniul literaturii, între Est și Vest, de către cercurile reacționare.

Scriitorii italieni în frunte cu președintele Comunității, G. B. Angioletti și secretarul general Giancarlo Vigorelli, care au avut nu numai inițiativa, ci au deslășurat și o uriașă muncă organizatorică, merită toată lauda, tot așa cum Italia, țara gazdă merită mulțumiri pentru sprijinul acordat multilateral.

O mare importanță în dezvoltarea relațiilor culturale internaționale au avea desigur și revista „L'Europa Letteraria” care, scoasă în condiții excelente de către Vigorelli și Javara, a început de pe acum să aducă bogate informații din viața literară a tuturor țărilor europene, precum și traduceri din diferite limbi la un foarte ridicat nivel artistic. Din cauza cererii, tirajul revistei este într-o foarte rapidă creștere.

Discuțiile care au avut loc în cadrul ultimei reuniuni de la Neapole, în afară de cele cu privire la mem-

ÎNȚILNIRI CU SCRITORII FRANCEZI

Interviu cu Eugen Jebeleanu

Fără să acordăm răgazul cuvenit după o călătorie în străinătate, ne-am grăbit să solicităm o scurtă convorbire poetului Eugen Jebeleanu și pictoriței Florica Cordescu, veniți recent din Franța.

— Ce a prilejuit vizita d-voastră la Paris și la ce manifestări ați luat parte?

— Invitația a venit din partea editorului Pierre Jean Oswald, cu prilejul apariției în limba franceză a volumelor „Memento mori” — o culegere din poezia eminesciană — „La campagne roumaine” de Mihai Beniuc și „Surisul Hiroșimei” toate în traducerea lui Hubert Juin.

În timpul sederii noastre la Paris, am participat la diverse manifestări. Am asistat, astfel, în saloanele cinematografului Ranelagh, la deschiderea unei expoziții înfățișând un vast material documentar despre ororile războiului atomic. În cadrul acestei expoziții, a fost prezentată și ediția recent apărută din „Surisul Hiroșimei” cu ilustrațiile pictorului Corneille.

— Ați fost invitată și d-voastră la Paris, tovarășă Florica Cordescu: cu ce prilej anume?

— În cadrul manifestării de la cinematograful Ranelagh împotriva amenințării războiului atomic, am participat cu o vitrină de desene și schițe inspirate din tematica volumului „Surisul Hiroșimei”.

— D-voastră, tovarășe Eugen Jebeleanu, ați mai participat și la alte întâlniri cu artiști și scriitori francezi?

— Da, desigur. O altă manifestare a avut loc la librăria „Galerie du fleuve” unde, într-o sală, se aflau expuse cărțile românești editate de Pierre Jean Oswald, iar în alta ilustrațiile făcute la aceste trei volume de pictorița Pignon, Corneille și Revel.

PROCEDEE LITERARE ȘI EROI LITERARI

Ce s-ar întâmpla în romanul lui Solohov „Donul liniștit”, dacă ni-l-am închipui construit altfel decât este, — de exemplu dacă întreaga acțiune ar fi povestită de eroul său central, Grigore Melehou? Teoretic, întrebarea putem foarte bine să ne-o punem și să ne închipuim urmările, nu numai în arhitectonica romanului — ci în consecințele mai puțin vizibile, cum sînt acelea ale capacității eroilor de a gândi. Cel dintîi rezultat ar fi că n-ar cugeta și comenta, n-ar aprecia oameni și evenimente, decât personajul povestirii. Pe cîtă vreme acum gîndesc și se pronunță despre o sumă de probleme și întâmplări atlece personaje și mai presus de ele, autorul. Schimbarea ar fi uriașă și limitarea de care vorbesc izbitor, oicite artificii de construcție ar interveni pentru completarea viziunii asupra perioadei în care se petrece acțiunea și mai ales asupra revoluției. Acțiunea în liniile ei mari, conflictul, eroii ar avea exact același curs, mesajul, sensul romanului ar rămîne același. Ar fi însă profunzimea diferită capacitatea de interpretare a tot ceea ce se petrece de-a lungul complexei țesături a cărții. S-ar limita nivelul de înțelegere și prezentare — pentru cititor — a faptelor istorice, pe care acum le realizează eroii comuniști și mai ales, autorul însuși, care intervine atât de direct în altele locuri. Limitarea s-ar petrece și pentru că ar dispărea parte din acțiunea privitoare la eroii reprezentînd forțele cele mai înaintate ale istoriei; o altă parte s-ar modifica în sensul că faptele comuniștilor ar apărea prezentate din perspectiva personalului — care merge spre faliment, odată cu clasele pe care le apără și care sînt sortite înfringerii. Înaintarea revoluției ar rămîne oricum în carte ca un element obiectiv, istoric, pe care, cu toată importanța lui, Melehou n-ar putea-o nici opri, nici măcar înfrîza față de felul cum ea se desfășoară în roman. Am cunoaște însă această înaintare a revoluției prin soarta unui om scriitor de ea; aprecierile acestuia om despre revoluție ar ocupa un loc mare în carte, oicîi spațiu s-ar acorda (ar acorda Melehou) — cuvîntelor pe care le rostesc comuniștii. Mai importantă încă ar fi dispariția din paginile romanului, a gândirii comuniștilor, acum atât de bogată. Aceasta ar fi prezentă numai în dialogurile. (În măsura în care acestea ar reflecta-o) pe care ni le putem imagina între Melehou și Stockman, între Melehou și Mihail Koșevoi, între Melehou și cumdratul Ivan Alexeevici. Dar și aceste dialoguri ar fi reproduse de Melehou, care și-ar păstra nerostul de a putea avea și aprecieri neautentice despre cuvintele interlocutorilor săi.

Nu este cîtuși de puțin cazul să fie îngrediat în vreau fel inițiativa autorilor de a utiliza construcția epică pe care o cred mai nimerită, sau aceea care le este lor mai la îndemînă. Totuși, putem exprima păreri cu privire la măsura în care o anumită construcție, o anumită modalitate de prezentare a faptelor și eroilor permite o perspectivă mai largă sau mai limitată. Nu e greu de ajuns la concluzia că, pentru configurarea complexă, puternică a unor comuniști care să rămîni eroi de neuit, nu e cel mai avantajos procedeu de a-i prezenta prin intermediul povestirii pe care o fac personajele ce li se opun. Mîtru Moș zugrăvit de Cloambez, Ilie Barbu de Voicu Ghioceala sau Mareș de comisarul Mitrache. Oricît mesleșug ar întrebunța autorii, e greu, dacă nu cu neputință de închipui, că s-ar obține rezultate pe măsura celor pe care le constatăm astăzi în „Setea”, „Desfășurarea” și „Soseaua Nordului”.

o altă modalitate, de pildă aceea de care usează Marin Preda, Titus Popovici, Eugen Barbu în romanele lor. Vom putea judeca de asemenea de posibilități i s-ar fi deschis, în această alternanță, în direcția prezentei acelei lumi, pe care eroul său nu are cum s-o înțeleagă.

Exemplul lui „Desculți” în această privință este atât de convingător încît merită să fie subliniat încă o dată. Zaharia Stancu a adoptat procedeu povestirii la persoana întâi: Darie își istorisește viața, înfățișînd lumea din jur. Dar, în marile probleme scriitorului își dă la o parte eroul pentru a interveni el însuși cu comentarii și aprecieri, iar uneori pentru a face loc zugrăvirii de tipul aceluia pe care o realizează de exemplu Rebreanu în

Mihai GAFIȚA

(Continuare în pag. 4)

MEREU ACTUAL

Discuția aceasta o vom putea dezvolta curînd în legătură cu unele scrieri ample ce vor apărea în lumii următoare și din care cititorii au avut prilejul să cunoască fragmente în presă. Mă refer de exemplu la romanul lui Nicolae Iancu, „Veneam din interior”. Eroul său își rememorează întâmplările dintre anii 1939—1944; o face cam în momentul cînd se încheie întâmplările pe care le poartă, deci, cam prin 1944 sau 1945 — în orice caz cu modul de gîndire și cu nivel de înțelegere de care e în stare în acest moment. O lume întreagă a mahalalei unui firg de provincie se mișcă dramatic în roman, povestită, prezentată de un copil care abia a depășit zece ani; aceeași lume este apoi povestită de același copil, după cinci ani, în primăvara și vara anului 1944, în perioada cînd fusese eliberată acea parte de țară. Ce putea să vadă acest copil, ce putea el să înțeleagă din lupta comuniștilor — pe care, din spusele lui, o simțim desfășurîndu-se undeva în ascuns? Cu altă mai mult ne putem întreba, cu cît din fragmentele aprute relese dar — personalul povestitor — păstrează, în ficte împrejurare înfățișată, nivelul său de înțelegere din acel moment, deci nu poartă nici măcar din perspectiva povestirii la care ajunge la încheierea romanului, atunci cînd sînt să-și amintească viața străbătută, să facă bilanțul întâmplărilor pe care le-a trăit. Putem spune de pe acum că în acest roman tabloul periferic este de o vigoare, de un adevăr care emoționează — dar cum vor arăta comuniștii, pentru redarea cărora este evident că autorul a făcut eforturi? La apariția cărții, vom putea analiza dacă acest tablou ar periferic prezentînd psihologia copilului nevoșat, bîntuit de toate spaimele, ar fi suferit, intructiv, sub raport artistic, dacă autorul aborda

uman, elaborarea concepției despre lume și societate a proletariului. Cimentată și întreținută de însăși natura ideilor preconizate, revoluționare și ineptabile prin esență și potențialul lor creator, admirabila comunitate de viziune și acțiune, departe de a fi umbrit, dimpotrivă, a valorificat aportul original și masiv dat de Engels la fundamentarea și dezvoltarea materialismului istoric și dialectic. Impregnate de vigoare și suplete unei personalități proeminente, formate la

știe că ori de cîte ori, în ocazii publice, între oamenii apropiați sau față de sine, trebuia să comenteze rolul propriu în raport cu cel al lui Marx, Engels se aprecia cu o modestie vrednică să rușineze cel mai rebel orgoliu intelectual, dar de fapt într-un mimc justificat. Susținător intrinsecant al pozițiilor marxiste sau prieten și tovarăș de luptă, el n-a fost doar un discipol fervent, o umbră fidelă, așa cum se voia, ci un participant cu drepturile cuvenite coautorului, la o operă comună.

Desigur, identitatea corifeilor socialismului științific în feluri, opinii și metode de lucru, am spune și în gusturi, a fost altă de întîmă, încă a separa farmaceutic, cu miligraman erudiției scolastice, contribuția fiecăruia, ar fi o operație inutilă teoretică și chiar bibliografică, căci ne putem ușor închipui pe unul iscalînd în loc celuilalt fără ezitare. De altfel, lucrările redactate sub dublă semnătură evidențiază la propriu împrejurarea, simbolică aproape, că știința cea mai cuprinzătoare, mai înaintată a timpului nostru, este produsul în ecuația în „acțiune”, spunea Engels, în sine”, al uneia din întîlnirile cele mai fecunde înregistrate de istoria gîndirii între două capete excepționale în conștiința multîmii, numele lui Karl Marx și Friedrich Engels, alături de care se înalță numele lui Lenin, nu cresc oare laolaltă, ca rădăcinile aceluiași trunchi coplesitor? De aceea, sărbătorind pe Engels, la implinirea a 140 de ani de la nașterea sa, sărbătorim implicit pe Marx și, odată cu el, acel moment de triumf al spiritului

știe că ori de cîte ori, în ocazii publice, între oamenii apropiați sau față de sine, trebuia să comenteze rolul propriu în raport cu cel al lui Marx, Engels se aprecia cu o modestie vrednică să rușineze cel mai rebel orgoliu intelectual, dar de fapt într-un mimc justificat. Susținător intrinsecant al pozițiilor marxiste sau prieten și tovarăș de luptă, el n-a fost doar un discipol fervent, o umbră fidelă, așa cum se voia, ci un participant cu drepturile cuvenite coautorului, la o operă comună.

140 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels

școala dialectică, scrierile sale ca „Originea familiei, a proprietății private și a statului”, „Ludwig Feuerbach și sursile filozofiei clasice germane” sau vestitul „Anti-Dühring”, prezintă toate atribuțiile învățăturii marxiste: riguroasă științifică și îndrăzneală revoluționară, unitatea organică dintre teorie și practică — adică îmbinarea generalizărilor logice cu datele concrete ale experienței; caracterul deschis, anti-dogmatic, apertudinea de a integra rezultatele descoperirilor științei, faptele noi ivite în procesul devenirii „Marxismul nu este o dogmă, ci o călăuză în acțiune”, spunea Engels, înstrîind și observația nu numai prin opere de teorie filozofică, politică și economică sau prin sinteze istorice (ca de ex. „Războiul țarîntor”), ci și prin exemplarele sale analize și comentarii estetice și critice, alt de cunoscut, cu privire la esența și rădăcinile sociale ale realismului critic cu privire la raporturile dintre artă și tînduță, la perspectivele artei în societatea socialistă, precum și veritabilele reconsiderări de mari crea-

tori ca Balzac, Goethe, Schiller, Carlyle, Cernișevski și Dobroliubov etc. (Vezi culegerea „Marx și Engels despre artă și literatură”, Ed. pt. Lit. polit. 1953).

Aceste merite, împărțite de posesorul lor cu toți gînditorii marxști, au asigurat vederilor lui Engels o vitalitate neștirbită și o forță de atracție mereu crescîndă în rîndurile maselor ca și asupra intelectualității. Însă actualitatea prezvențiilor, deci temeiul principal pe care se rezază încrederea

prezintă un articol apărut în revista „Preuves” (oct. 1960) sub titlul „A supra unei pagini din Engels”. E vorba despre paginile — respectiv acele capitole din „Anti-Dühring” în care se arată cum socialismul, încurajînd o producție nelimitată, și satisfacînd astfel nevoile materiale ale societății, pune la dispoziția oamenilor muncii o miază cantitate de timp — pe care aceștia sînt liberi să-și dăruiască treburilor cetățenești și activității spirituale.

Autorul articolului citat Bertrand de Jouvenel, consideră însă pronosticul neîndreptățit, susținînd că și capitalismul și socialismul, urmărind în egală măsură dezvoltarea producției, nu se mai deosebesc între ele, măcar din acest punct de vedere. Absorbite de unica sarcină a mării producției, ambele oriînduri ar confisca, în realitate, tot timpul omului, împiedicîndu-l să se

Mihail PETROVEANU
(Continuare în pag. 2)

IN ACEST NUMAR:

- Tineri scriitori articole de S. Damian, Savin Bratu și G. Dimisianu (pag. 3)
- Numai privirile noastre versuri de Veronica Porumbacu (pag. 4)
- 4 L. D. reportaj de Ioan Grigorescu (pag. 4)
- Legenda lacului poem de Dimos Rendis (pag. 5)

Unul din articurile recente îl re-

„Hubschrauber“ul

„In „Scrierile băntean“ nr. 10, Mihai Dala semnează un raport...

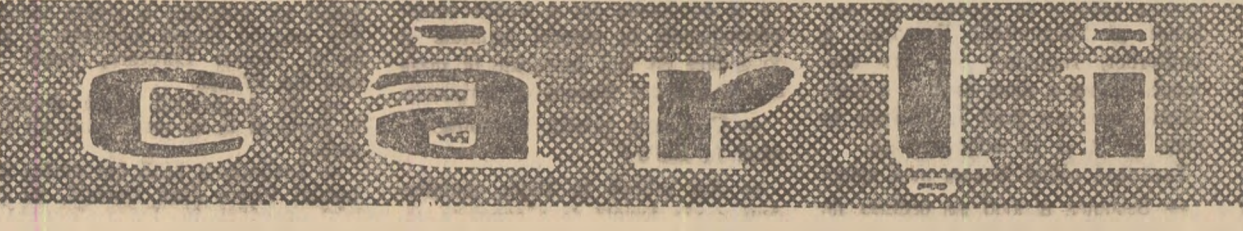

Mihu Vulcanescu

„Vase pescărești“

Filipetto și Lucetta — eroi pozitivi

Unii critici sînt tenați să atribute valori morale cu totul inexistente unor eroi de fapt marginali...

Scarlat Calimachi:

„Un călător prin U.R.S.S.“

Autorul îmbină materialistica cu notele de călătorie. Faptele și cifrele care vorbesc despre realizările din ultimii ani...

„Întregierul“ din 1709, tipărit de către Mihail Ștefanovici...

„Întregierul“ din 1709, tipărit de către Mihail Ștefanovici, ucenic și trimis al lui Antim Ivireanu la Tbilisi...

„Gîturul parcurge cu interes aceste însemnări de călătorie redactate pe un ton reținut, fără inflexiuni lirice sau imagini grandilocvente...“

Nicolae BREBAN

Florian Grecea:

„Născut a doua oară“

Există în „Născut a doua oară“ un material faptic bogat și nu lipsit de pitoresc...

Deică a fost un borțos ordinar, în nenunțate rînduri arestat. Se pare că din această condiție nu va putea ieși...

Autorul a reușit să sugereze foarte discret cauza socială a decăderii umane a personajului...

Cartea conține, printre altele, date interesante și pentru pasionatul de literatură...

Deși este expresia vieții în repede devenire și, relevînd salturi în conștiința oamenilor...

tractor incorrigibil. Seria „operațiilor“ reușite îl fascinează...

„Așa că se poate spune că, în literatura noastră, tradiția mai veche: G. M. Zamfirescu, I. Peltz, Carol Ardeleanu, Aureliu Cornea etc. Ca problematică...

Metoda comparatistă, arată acad. Tudor Vianu, privește opera în chip meiotic, ca pe un fapt întâmplător...

Stabilind acest principiu fundamental, acad. T. Vianu îl va aplica în toate studiile sale de literatură comparată...

Obiectivul este interesat în stăruirea pe puntea de profitori maximă pentru un pumn de privilegii...

Obieciunea d-lui de Jouvele nu sînt altceva decît o înălțare de viciu de gândire și de optică propriu-zisă...

În continuare, aprecierea schimbă a lui Jouvele îngrădește situația concret-istorică în care a avut loc revoluția socialistă din Rusia...

Cu acest volum, reporiul românesc înscris odată multiplele sale valențe, posibilități, Eugen Barbu ne-a dat o carte de literatură, ridicînd prestigiul reportajului...

Ch. ACHIȚEI

Versuri inehinate lui Eneacu

Cleul de versuri „Impresiile din copilărie“ („Lucirea“ nr. 2) reprezintă un fragment din „Istoria liric: George Eneacu“...

Peisajul, fenomenul natural este imprimat copilului asociat muzicii neașteptate, tonului liric și ritmului...

CRONICA LITERARĂ

EUGEN BARBU: „Cit în 7 zile“

Am putea spune că una din funcțiile poetice contemporane este aceea de a restitui omului socialist universul (tehnic) creat de el însuși...

recitului sordid are o vibrație particulară, meditația și înlocuită prin participare, la contemplarea naturii și departe de a mal constituînd o preocupare majoră...

de Paul GEORGESCU

viziunea grandioasă (Radu Popescu — „Contemporanul“) (a cărei excelsivă prezență, de altfel, poate duce la gongorismul monotonei)...

Noul este expresia vieții în repede devenire și, relevînd salturi în conștiința oamenilor, reportajul se întindea „Ce l-a schimbat într-alt?“...

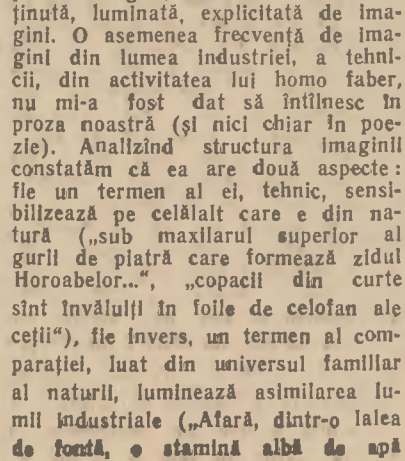
Și frumusețea nouă, adică detectarea poeziei în peisajul industrial. Aici se cer neapărat citate. În hala vagoanelor: „De sub plăcie afumate de sticlă de deasupra se cerne lumina...“

de Paul GEORGESCU

„Contemporanul“ (a cărei excelsivă prezență, de altfel, poate duce la gongorismul monotonei)...

Noul este expresia vieții în repede devenire și, relevînd salturi în conștiința oamenilor, reportajul se întindea „Ce l-a schimbat într-alt?“...

Și frumusețea nouă, adică detectarea poeziei în peisajul industrial. Aici se cer neapărat citate. În hala vagoanelor: „De sub plăcie afumate de sticlă de deasupra se cerne lumina...“

Paul GEORGESCU

O CARTE PE SAPTĂMINA

TUDOR VIANU: „Studii de literatură universală și comparată“

Cu mai bine de zece ani în urmă, acad. prof. Tudor Vianu își inaugura la Facultatea de Filologie din București cursul de istoria literaturii universale...

Ne aflăm și de astă dată în fața unor cercetări erudite și melodice, cu care ne-a obișnuit din toamna acad. Tudor Vianu, menite să dezvăluie uriașul sistem de vase comunicante pe care-l constituie curentele literare ale lumii...

Metoda comparatistă, arată acad. Tudor Vianu, privește opera în chip meiotic, ca pe un fapt întâmplător, exclusiv intelectual, minimalizînd sau ignorînd „genul original al scriitorilor și condițiile sociale ale lucrului și ale timpului...“

Stabilind acest principiu fundamental, acad. T. Vianu îl va aplica în toate studiile sale de literatură comparată...

Obiectivul este interesat în stăruirea pe puntea de profitori maximă pentru un pumn de privilegii. Asadar, în măsura în care simulează creșterea producției, o face numai în vederea unor feluri noi de jaf...

Cu acest volum, reporiul românesc înscris odată multiplele sale valențe, posibilități, Eugen Barbu ne-a dat o carte de literatură...

nu este concepția lor despre om, pe care toți marii gânditori (Piccolo della Mirandola, Giordano Bruno, Tommaso Campanella) și-l reprezintă ca pe un creator al destinului său...

În studiile lui Vianu, Shakespeare devine un pivot în funcție de care se definesc scrierile și curentele, opiniile și atitudinile...

Înaintea de a încheia rîndurile de față, care nu epuizează nici pe departe bogata problematică a volumului...

Obieciunea d-lui de Jouvele nu sînt altceva decît o înălțare de viciu de gândire și de optică propriu-zisă: retina ochiului său deformează grosolan imaginea realității...

AI. SANDULESCU

MEREU ACTUAL

(Urmas din pag. 1)

devoaleze preocupărilor politice, sociale și creatoare (științifice și artistice) în fine, pentru a obține garanții cu privire la îndeplinirea producției...

Obieciunea d-lui de Jouvele nu sînt altceva decît o înălțare de viciu de gândire și de optică propriu-zisă: retina ochiului său deformează grosolan imaginea realității...

În continuare, aprecierea schimbă a lui Jouvele îngrădește situația concret-istorică în care a avut loc revoluția socialistă din Rusia...

Cu acest volum, reporiul românesc înscris odată multiplele sale valențe, posibilități, Eugen Barbu ne-a dat o carte de literatură...

devoaleze preocupărilor politice, sociale și creatoare (științifice și artistice) în fine, pentru a obține garanții cu privire la îndeplinirea producției...

Obieciunea d-lui de Jouvele nu sînt altceva decît o înălțare de viciu de gândire și de optică propriu-zisă: retina ochiului său deformează grosolan imaginea realității...

În continuare, aprecierea schimbă a lui Jouvele îngrădește situația concret-istorică în care a avut loc revoluția socialistă din Rusia...

Cu acest volum, reporiul românesc înscris odată multiplele sale valențe, posibilități, Eugen Barbu ne-a dat o carte de literatură...

NICOLAE VELEA

Ca genealogie literară, Velea descinde din Marin Preda. Îl preocupă și pe el, în analiza psihologiei țărânului marcată de condițiile capitalismului, rezistența unei zone de umanitate la presiunile pângăritoare: interese mercantile, abuzurile, rapacitatea concurenței. La Marin Preda eroi nu poate subzista fără menținerea acelei stări de desindere vobăasă — rod al contemplerii, al jocului cu existența — stare pe care autorul o numește cînd „bucurie”, cînd „liniște”, cînd „îndrăzneală”. La Nicolae Velea, opunerea în fața mediului diformat de mentalitate acaparatoare, are un caracter specific. Ceapără cu altă stăruință scriitorii? Există o singură perioadă cînd țărânul nu are asaltul de răspunderile grele, cînd se poate dedica unor preocupări departe de interese imediate materiale. Nicolae Velea cîntă de fapt nostalgia copilariei. Nu este însă o cîntare a resemnării, a devastării suleștei. Nimic vlaguit în acest elogiu al visării, în acest elogiu fărînesc. Căci abandonul în voia fanteziei este respins ca o nevoie prezentă a existenței, ca o necesitate. Chiar amintirea copilariei fortifică rezistența în fața prozaimului burghez. Protecția dramelor mari ale existenței, cele „metafizice”, pe fundalul lumii rurale, naște în creația lui Marin Preda și a altor scriitori tineri care scriu despre țărani, imagini de o acuitate tulburătoare (de pildă neliniștea lui Ilie Moromete în fața lumii închise, feroc în obști-tatea ei, în care se zbate, fără a-și deslășii logica, încercînd s-o învingă, detașându-se, zadarnic, prin visare, sau printr-o aparentă, lăsa (adaptare). Tocmai în această ambianță fărîncă, de vizuire și forță latentă, complexe probleme de conștiință au un conțur izbitor. Și prin această demonstrație, literatura nouă înlătură teza reacționară a creditării de clasele stăpînitoare, cum că omul simplu ar avea o dezvoltare lineară, cu conflicte elementare și cu un proces suleșesc care nu ar solicita sondaje. Greșete cine vede în povestirile de debut ale lui Nicolae Velea obșnuite istorioare despre săteni, despre moși sfîtoși care se uimesc în fața civilizației. De fapt, sub mania întimplărilor despre copilarie are loc o confruntare a omului cu problemele mari ale veacului. Se lansează o chemare împotriva vegetării suleștești, a alienării, a uscăciunii. Să ne explicăm.

Evocă persistent copilaria, o copilarie care intrăndă asprimea traiului, în primele luni după Eliberare, cînd reacțiunea împiedica transformările sociale în viața satului și rutina delorării omului după criteriile burgheze mai acționa încă. Cu aceste criterii scriitorul duce o polemică însuleșită. Eroul lui Nicolae Velea revendică tandrele, înțelegere. Ar fi în stare să îndure cele mai aspre încercări într-un climat de cordialitate. Cîț timp domină însă prejudecata trecutului, copilaria este un reliquiu cu privilegii lui. Nu intervine încă alt de riguroasă cerință a îndatoririlor de care depinde existența zilnică, monopolizînd toate resursele suleștești. Ca pe o diagramă lină se înregistrează tragădiile în ingurării omului, datorită setei de pămînt și avere. Le înregistrează din unghiul altes de scriitor, un copil. De aci surplusul de emotivitate. Pe Benone din „Răgaz întins” îl doare vorba severă a tatălui, îndemnul său la înabuşirea aleețiunii, la înghetare suleștească. Întîmpina un univers sumbru, dușman al visării și al exuberanței. Sumbrou din cauza cerbiei moșierului și a chiburilor. „Benone luă un fir de lucernă și-l strînse într-o dîmă, încheșînduși gura ca să nu plîngă. Nici lui Benone, nici Benone tăia (cuvinte de alintare ale tatălui, n.n.). Le trecuse timpul. Aveau iar frebură”. Munca alungă dîmpea. Greu-tățile traiului slinjenesc ezuzîntie copilariei, seacă poririle generose. Prea de vreme i se cere băiatului să capele o expresie încrunțată și posacă, să ascundă pofta de contem-plare. Velea nu poate aproba acest destin al pustiirii suleștești, ivit din tragedia vîrstă. Trebuie acuzată și ner-petatea frumuseții sentimentelor, tre-buie acuzată și perpetua posibilitățile de comunicare între oameni, de aleețiune deschisă, de solidaritate. Să nu fie acceptată masca de rigiditate ne-păsătoare, golită de simțire pe care te silește s-o porți acea înierle a slugărniceii și a trudei umile.

Plenitudinea suleștească e determinată de împrejurările social-istorice. Argu-mentarea o dezvoltă scriitorul chiar în spațiul limitat al universului infantil. Lupta comunistilor — transformările sociale care înseamnă viața țărânului permit și fericierea lui Be-none. La anunțarea reformei agrare: „Și-i mai părea bine că taică-său, chiar dacă nu-i mai spunea Benone tălă, avea acum o vorbă moale și parcă împacă, cum n-avusese niciodată. De toate îi părea bine lui Be-none, de-i venea să sară din căruța

ȚINERII SCRITORII FĂNUȘ NEAGU

Acă ne oprim, în articolul de față, asupra lui Fănuș Neagu, pentru a ilustra studiul actual al tinerei generații de prozatori, și pentru că îi considerăm talentul în plină dezvoltare, reprezentativ pentru tratarea nouă a celei mai tradiționale probleme a literaturii romine, cea a satului. Ne referim la tratarea problematicii actuale a satului, în transformare socială, ca și la un anumit mod artistic de tratare a acestei problematici.

Transformarea socialistă a agriculturii a constituit în ultimii 10-12 ani una din temele noastre centrale. Se poate ușor remarca și explica, evident ca pe un fenomen în esență pozitiv, că majoritatea scriitorilor au abordat această temă sub aspectele ei fundamentale, reflectînd satul românesc mai ales în momentele sale capitale, care antrepază satul întreg ca pe o colectivitate socială răscolită de evenimente, are posibilitatea să sublinieze reacțiile unor individualități tipice la solicitări generale. Oamenii concreți trăiesc însă o viață complexă, cu dreme și căutări personale, și mai ales o viață cotidiană, aparent în afara luptei directe dusă pe plan social. Dincolo de conflictul fundamental, care împarte la un moment dat satul și între forțele bi-ruitoare ale revoluției socialiste, fiecare om își are viața proprie, în care domină, în diverse împrejurări, complicații și satisfacții personale, legate de familie, de dragoste, de prietenii etc.. A dezvălii pătrunderea revoluției în viața intimă a omului, a reliefa că numai aparent această viață și în afara luptei sociale, — este una din căutările cele mai rod-nice ale unui talent ca acela al lui Fănuș Neagu.

Fănuș Neagu a învățat de la marele Solohov arta povestirii la persoana întâia a făcîndului, la suprafață digresivă, în fond unitar axată pe introspecție, ca în monologul lui Tulea din „Proprietar a noua parte”. Multe nvele ale lui Fănuș Neagu merg spre sesizarea conflictului familial ca exponent microcosmic al macrosoc-mosului social: Chivu Căpălan, tată cu apucături chibărești se află între ruinatul său fiu Băbulele și istețul Onică, celălalt fiu. Bătrînul om Bocu-lui are un leciur al nostru și altul dușman, la fel nerolictiv bătrîn Cosma. Dar realitatea însăși scoate la iveală asemenea conflicte tipice.

Personalitatea lui Fănuș Neagu relevă, în orice caz, o trăsătură auri-eră încă: în arta analizei psihologice el aduce o receptivitate cu totul remarcabilă pentru sufletul feminin, sesizat cu finețe și profunzime în contradicțiile, impulsurile și dorurile lui: Voica („Copacul și umbra”), Lișca țigane (din nvelele cu același titlu), Didina și sora ei Lăica Dobrogeanu, rămîn neuitate pentru orice cititor. Și, în procesul transformării revoluționare a conștiinței, care centrează, de fapt, nvelele lui Fănuș Neagu, e firesc ca temea, milenar apăsată de prejudecăți și abuzuri generate de vechile orinduri sociale, să devină un exponenent convingător al marii revoluții spirituale și psihologice pe care o aduce socialismul.

Fănuș Neagu și ceilalți tineri prozatori talentați trebuie să aibă conștiința sarcinilor ce le revin, în succesiunea generațiilor care asigură continuitatea și progresul literaturii noastre realist-socialiste. Desăvîșirea mijloacelor sale artistice se află într-un stadiu care ne îndeamnă la optimism. Resturile de realism trîr, înclinările către scene strani și dez-nodăminte patologice (în două nvele personaje negativ înnebunite), divagațiile episodice, constituie un balast pe care-l poate scutura numai o mai adîncă înțelegere a legilor esențiale ce conduc societatea spre viitorul de aur al comunismului. Fi-rese actuală, nvelele sale trebuie să devină mai pregnant militanți, mai aproape de marile probleme ale actualității, mai legate de eroii înain-tași ai epocii noastre. Are trebuie să devină capabil să aducă o contribu-ție cit mai eficientă la îndeplinirea sarcinilor trasate frontului ideologic de către Congresul al III-lea al Partidu-lui.

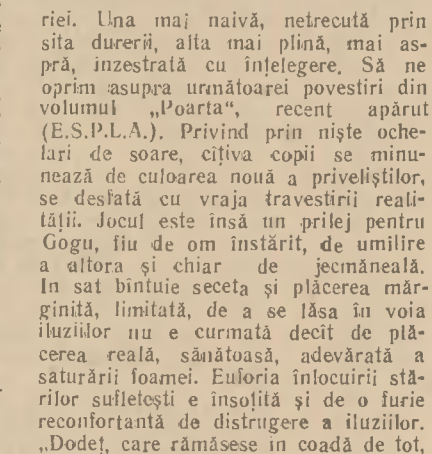
acastă relatare a pătrunderii noului, chiar fără conștiința clarificată a lui, constă unul din meritele nvelelele lui Fănuș Neagu. El ne face să simțim, fără să ne vorbescă mult, că eroii lui trăiesc într-o lume în care tragedia Anușei lui Timofeev, e în mod normal, imposibilă. La fel, fata vindută de tatăl său vitreg într-o țigăniță cu dedesubturi de fapt po-zitive, trăiește în lumea nouă și se bizuie, instinctiv, pe forțele ei: în vreme ce părinții mai trăiesc în trecut, ea, cu cea mai mare parte a sufletului ei, o tinără colectivită și jubeste ca și eroii sadovenieni, „un făcău de-al nostru” — care e acum instructor de partid. În afara de activitatea lui socială, acesta e, într-adevăr, un făcău din sat, care reditează romanul de dragoste al flăcăilor din toldeana. Semnificativ e că, deși nu-l vedem decît înăun-tru acestui roman de dragoste tradițional, izolat, chiar de restul existenței sale, esențial scriitorul poate menține necontenit trează apartenența personajului la lumea pe care o re-prezintă. În cealaltă nvelă amintită, fiul chibaur și ucigaș de părințe se

afă față în față cu fratele său, colectivist, puternic și demn ca însăși forța socială pe care o reprezintă. O întreagă luptă anterioară între frați, acută în momentul colectivizării, e implicată în structura nvele-i, fără rememorări și precizări, în-văzînd atenției de însuși raportul de forțe dat, Fănuș Neagu știe să su-gereze pretutindeni că dramele coti-diene ale satului se desfășoară într-un cadru social-politic dat, anterior cucerit prin luptă eroică de poporul nostru condus de partid.

Asemenea subiecte aparent minore dar organice integrate în lumea sa, majoră a epocii noastre sînt firesc complete de aceea care pun direct, în prim-plan, procesul transformării socialiste, ca în „Copacul și umbra” sau „Proprietar a noua parte”. Trecutul însuși este, pentru Fănuș Neagu, extrem de apropiat de copilarie, E un trecut înregistrat în po-zipări scriitorului, ea însăși contem-porară, îmbibată de amintirea anilor de război. Personajele unor nvele ca „Dușman al lumii” sau „Salci negre” semnifică o proble-matică a pragului dintre lumea ve-che, răsturnată, și cea nouă, în rî-dicare. Dureoasă și subtilă în tra-tarea ei, povestirea „Lișca” e, și ea, un document sensibil al trecutului apropiat, încheiat la 23 August 1944.

Cea mai caracteristică pentru personalitatea în maturizare a lui Fănuș Neagu este ampla nvelă „Cantonul părașit”. S-ar putea discuta despre construcția episodică a acestei nvele, care pare mai curînd un roman nedesăvîșit — înfățișat prin câteva fragmente insuficient revelate și explicite artistic. Ceea ce vreau să sub-linieez este însă vigoarea discretă cu care Fănuș Neagu știe să sublinieze, într-un vîlnășag de episoade mai mult sau mai puțin semnificative, eroismul modest și colidial al unei profesoare de țară, care, și urmează căim și si-gur drumul, trăind intens pe planul morții ei politice și sociale, deși poartă povara unei biografii de-un dramatism complex. Nvelele are, de altfel, și un ascuțit satiric, împotriva tinerilor scriitori care vor să facă literatură fără să părăsească raedăci revestelor bucurăne. Realitatea sa im-pune sobru și tragic, fără idilizare și fără eroi senzaționali, ca un flux masiv și cert binuit în valorile ei pozitive, fără cascade spectaculoase.

Nuș putea spune că Fănuș Neagu a creat, pînă acum, o foarte bogată galerie de personaje care nu se uită. Înș, cu rare excepții, acele perso-naje trădesc, se mișcă și vorbesc cu o naturalitate impresionantă și își întipăresc puternic dramele. Fănuș Neagu are, fără îndoială, maeștri ai ucenicii sale, astăzi evident încheiați. Se va putea vorbi, în noua noastră literatură de o școală a lui Marin Preda, în care l-aș integra pe Fănuș Neagu, într-o anumită privință, cum l-aș integra și pe Nicolae Velea. E școala unui realism cu inflexiuni dure și cu profunzimi fierbinți care trans-formă literatura satului într-una a analizei psihologice, cum estetizării de altădată socotea că o poate da numai lumea rafinată a intelectua-lității. Pe de altă parte, credem că

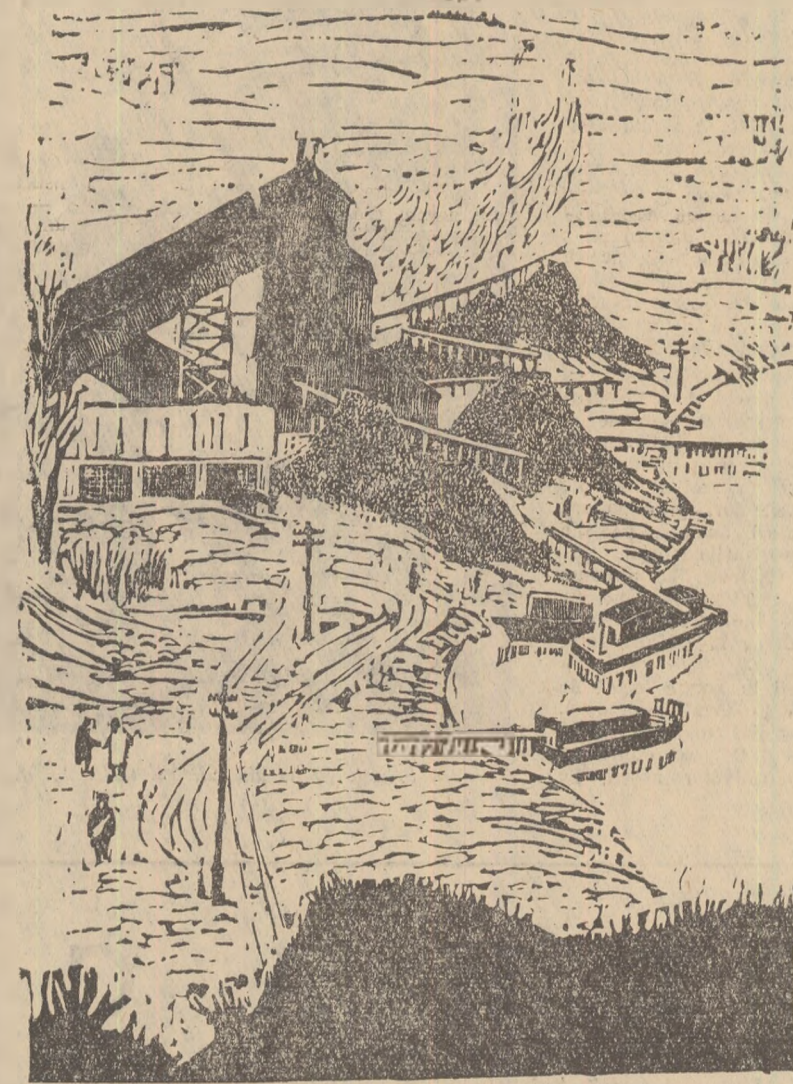

ria. Una mai naivă, netrecută prin sîta durerii, alta mai plină, mai as-pră, înzestrată cu înțelegere. Să ne oprim asupra următoarelor povestiri din volumul „Poarta”, recent apărut (E.S.P.L.A.). Privind prin niște ochelari de soare, citiva copii se minu-nează de culoarea nouă a priveliștilor, se desată cu vraja travestirii realității. Jucul este însă un prilej pentru Gogu, fiu de om instărit, de umilire a altora și chiar de jecmăneală. În sat bintuie seacă și plăcerea mă-rîntă, limitată, de a se lăsa în voia lăzilor nu e curmăta decît de via-țerea reală, săntoasă, adevărată a satului toamii. Euforia înlocuirii să-rilor suleștești e însoțită și de o furie reofortantă de distrugere a lăzilor. „Dodei, care rămăsesse în coadă de tot, cînd ajunse pe coama dealului, gâsi o jumătate de ramă de care mai ră-măsesse prinsă o bucată de sticlă co-lorată, dar tocmai atunci îl lovi par-că și pe el un mîros de prajită acru-soară, făcută cu măr. Arunca jumă-tatea de ochelari și începu, fără să știe nici el prea bine de ce — să joace pe ei chiind și apoi, după ce îi făcu zoh, o luă la fugă spre sat, tot chiind și cu miinile înțise în lă-turi, duduind cu aeroplanul — i se părea că așa ajunge mai iute acasă”.

Si aici Velea indică împedecul resor-tul social care decide natura mișcă-rilor suleștești: ajutorul sovietic în timpul seceii, efortul comunistilor din sat pentru dețucarea manevrelor chib-urilor.

Prea grăbită abandonare a bucu-riilor infantile lasă inevitabil un sen-timent de regret. E un regret care, mai tîrziu, se va consolida, va de-veni o stare continuă, va crea un fond de amărăciune și de nostalgie după ceva frumos, neîmplinit. În schița „Poarta”, scriitorul ne previne asupra ravagiilor ulterioare. Velea fixează mo-mentul de traversare. Pentru micul Sandu vechiul joc, legănatul pe poar-ta dărămată, nu mai aduce satisfac-țiile știute. Supraviețuiește numai a-mintirea plăcerii de altă dată. „Sim-țea ceva cald, rotund, înfășurat în lumină și bucurie, nici el n-ar fi pu-tut spune ce simțea, cînd se gîndea cum se jucase anul trecut”.

Acum privește cu alți ochi lucrurile din jur și oricît se străduie nu mai poate storce mulțumire din de-functa stare. „Degeaba. Simțea că toate nu mai au nici un rost. Farme-cul cald și rotund de anul trecut nu se mai întorcea. Nu mai putu să în-frîngă nodul din git și începu să

GETA BRATESCU „Moara de piatră de la Macin” (Din expoziția personală)

plîngă”. Copilul trece printr-o stare de iritare, iritare fără obiect, dar de o inversare neașteptată. „Și plîngea și mai tare, știa că nu de asta plînge, ci de altceva și mai dureros pe care nimeni nu-l poate înțelege, nici chiar el însuși, și nimeni nu-l poate spune de ce plînge el”. Se cul-bărește mic în brațele mamei — notează scriitorul — împorînd parcă protecție față de ceva îngrozitor care trebuia să vină. Este în pragul unei hotărîri fără îndoială: „După ce se domoli, stătu un timp mult, cu ochii mari privind în gol, apoi se smulșe îndrîjit și parcă rușinat din brațele mamei sale și-i spuse surprinzător de liniștit, cu o voce parca era a lui taică-său: — Hai să mă-juți să dregem poarta aia, mamă!” Nu este numai o subtilă trezire spre bărbăte, prelumi obiectivului fată de dar și în-treaga remanere în fața presiunilor, pre-vestirea uscăliții viitoare.

A și bărbat însemnă că e o rî-nișe și aștepți un gest de tandreie, e o rușine să rizi și să plîngi după voie, e o rușine să te culțunzi în visare. Urmează o zonă de ariditate, de re-zare a elanurilor, necesară ca să rezistă obligațiilor vieții. Viața, construită după canoanele burgheze, ucide copilaria. Copilaria e aici un simbol al aspirației spre lăcărare, spre dispo-nibilitate suleștească. Ea va rămîne d'n această aspirație la cealaltă matură, în epoca frămîntărilor pentru asigurarea traiului? Totul este gravat cu pecetea capitalului. De la ieșirea din copilarie lină la prima abandonare în voia visului, la o „recreație” socia-listă, distanța este umplută de un gol imens. Nimic nu mai e reținut în amî-nțire în acea reconstruire a frumosului din viață, pe care o întreprinde nea Dănilă în povestirea „Odihna”: „Da, aia dămuntea că nu-mi mai venea în minte nimic despre mine după ce am trecut de 17 ani... E, da ce-o fi gîndit eu în vremea aia, asta n-o știu, nu-mi venea nici un gînd de atunci. Parcă aș fi fost surd și orb sau aș fi dormit somn fără vise”. Excelent este sugerată în această po-vestire ideea că socialismul, bunăstare și încrederea, îi redau țărânului posibilitatea de a gîndi, de a crea. Întins pe spate în cele cinci minute de „recreație”, nea Dănilă are reve-lații uluitoare. El reliefa în închipuire o antologie a propriilor visări, destă-nuindu-le într-un dialog amical, în-treținut cu cite o ceașcă de lăuca: „Și mă întind pe spate. E, acu-e-acu! Mai ia, hai noroc! Cum stam așa într-o rînă, mă uit la deștele picioru-lui descălțat. Și mă prinde un tel de miță pentru ele, că uite sărăcele, stau acolo, în bocanci de nu le vede soarele și nimeni nu știe de ele”. Fiecare răgaz se îmbogățește prin concentrarea în meditație: „Peste un ceas, cînd fluieră iar Spirica, imi lăsași și eu poșta și mă lungesc mai la o parte. Imi dau iar ocol cu ochii și-mi zic — că uite așa sînt eu”.

Țărânul nu mai este un robot, atro-liat de mizerie și ignoranță, ci este o ființă complexă, avidă de frumos și de adevăr, cu puteri nebănuite, re-născute de socialism. Aceasta este demonstrația scriitorului.

O slăbiciune în această fază a creației lui Velea este frecvența sim-bolurilor (poarta, ochelarii etc.). Sim-bolul este împlîntat în desenul realist, dar are o corepondență prea directă și denotă totuși o anume intenție for-țată (ne bucură însă amploarea pro-blematică pe care o vizează scriitorul prin aceste imagini generalizate). Că este o fază astăzi depășită, o dove-dește povestirea „Întîlnire tîrzie”, unde studiul stărilor de conștiință este efec-tuat cu o virtuozitate remarcabilă. Despre atenția față de procesele com-plexitate suleștești, despre arta prelun-girii sau amînării bucuriei, despre plăcerea de a examina lucid propriile frămîntări, — trăsături ale eroilor lui Velea, trăsături relevale de ultima po-vestire, admirabilă analiză psihologică a relațiilor dintre dot tineri — trebuie să discutăm însă cu alt prilej.

S. DAMIAN

la prima vedere, subiectele lui Fănuș Neagu pot părea o problemă problematică fundamentală a epocii, tematicii ei majore. Un țărăn cu stare are doi feciori, dintre care unul e de-generat mintal; tatăl îi aduce o ne-vasță, care, însă, se ține cu cumna-ta și tinăr și sănatos. Un altul vrea să-și silească fata vitregă la un mă-rituș odios. Un fiu închiaburîr își torturează tatăl pe moarte pentru a-i smulge pogoanele de pămînt, ș.a.m.d. Asemenea subiecte nu sînt inedite în literatura noastră, cum nu sînt inedite în viața însăși. Ele vorbesc de drame din trecut care mai persistă încă, o vreme, și în prezent. Ceea ce realizează Fănuș Neagu este pro-iectarea lor, cu întregul lor aspect particular, pe fundalul esențial al pre-zentului. Mentalitățile vechi se cioc-nesc de împrejurările noi și, în re-zolvarea unor probleme pe care le-au cunoscut și le-au tratat în le-au diferit. Salvavem sau Rebreanu, re-lectînd altă epocă, apar elementele proprii epocii noi. Subiectele prezintă particularizări și exprimă tema ma-joră a transformării conștiinței, a cioc-nirii dintre conștiințele vechiului și cele ale noului. Nevasța adusă prin abuz de soartă pentru fiul său tembel își vede, trecut, zările luminate prin înțelegerea vremurilor noi. Nici nu se aruncă într-un puț, nici nu și o-moară bărbatul nesuferit. Are posi-bilitatea optării pentru o altă viață, intrînd în alt mediu, în care vizează noul. „Lămurirea” ei nu e încă explici-tă, ea nu e o mișcare pe plan social-politic, nici nu trăiește, în cu-getul ei, tocmai limpede, acest plan. Dar conștiința că poate să nu mai atîrde de indivizii abuzivi reflectă, de la sine, ca într-o picătură de roșă, soarele conștiinței noi, socialiste. În

afă față în față cu fratele său, colectivist, puternic și demn ca însăși forța socială pe care o reprezintă. O întreagă luptă anterioară între frați, acută în momentul colectivizării, e implicată în structura nvele-i, fără rememorări și precizări, în-văzînd atenției de însuși raportul de forțe dat, Fănuș Neagu știe să su-gereze pretutindeni că dramele coti-diene ale satului se desfășoară într-un cadru social-politic dat, anterior cucerit prin luptă eroică de poporul nostru condus de partid.

Asemenea subiecte aparent minore dar organice integrate în lumea sa, majoră a epocii noastre sînt firesc complete de aceea care pun direct, în prim-plan, procesul transformării socialiste, ca în „Copacul și umbra” sau „Proprietar a noua parte”. Trecutul însuși este, pentru Fănuș Neagu, extrem de apropiat de copilarie, E un trecut înregistrat în po-zipări scriitorului, ea însăși contem-porară, îmbibată de amintirea anilor de război. Personajele unor nvele ca „Dușman al lumii” sau „Salci negre” semnifică o proble-matică a pragului dintre lumea ve-che, răsturnată, și cea nouă, în rî-dicare. Dureoasă și subtilă în tra-tarea ei, povestirea „Lișca” e, și ea, un document sensibil al trecutului apropiat, încheiat la 23 August 1944.

Cea mai caracteristică pentru personalitatea în maturizare a lui Fănuș Neagu este ampla nvelă „Cantonul părașit”. S-ar putea discuta despre construcția episodică a acestei nvele, care pare mai curînd un roman nedesăvîșit — înfățișat prin câteva fragmente insuficient revelate și explicite artistic. Ceea ce vreau să sub-linieez este însă vigoarea discretă cu care Fănuș Neagu știe să sublinieze, într-un vîlnășag de episoade mai mult sau mai puțin semnificative, eroismul modest și colidial al unei profesoare de țară, care, și urmează căim și si-gur drumul, trăind intens pe planul morții ei politice și sociale, deși poartă povara unei biografii de-un dramatism complex. Nvelele are, de altfel, și un ascuțit satiric, împotriva tinerilor scriitori care vor să facă literatură fără să părăsească raedăci revestelor bucurăne. Realitatea sa im-pune sobru și tragic, fără idilizare și fără eroi senzaționali, ca un flux masiv și cert binuit în valorile ei pozitive, fără cascade spectaculoase.

Nuș putea spune că Fănuș Neagu a creat, pînă acum, o foarte bogată galerie de personaje care nu se uită. Înș, cu rare excepții, acele perso-naje trădesc, se mișcă și vorbesc cu o naturalitate impresionantă și își întipăresc puternic dramele. Fănuș Neagu are, fără îndoială, maeștri ai ucenicii sale, astăzi evident încheiați. Se va putea vorbi, în noua noastră literatură de o școală a lui Marin Preda, în care l-aș integra pe Fănuș Neagu, într-o anumită privință, cum l-aș integra și pe Nicolae Velea. E școala unui realism cu inflexiuni dure și cu profunzimi fierbinți care trans-formă literatura satului într-una a analizei psihologice, cum estetizării de altădată socotea că o poate da numai lumea rafinată a intelectua-lității. Pe de altă parte, credem că

Colecția „Lucafărul”
Editura de stat pentru literatură și artă inaugurează noua colecție „Lucafărul”, consacrată tinerilor scriitori, cu următoarele volume, programate pentru anul 1960:
● Nicolae Velea: Poarta — schițe și povestiri — (apărut)
● Cezar Baltag: Comuna de aur — versuri
● Ștefan Bănulescu: Drum în timp — reportaje
● Constantin Vintil cutre-lăre aple — versuri
● Nchita Stănescu: Sensul iubirii — versuri

Există între cele două piese ale lui Dorel Dorian o continuitate a tematicii. În „Dacă vei fi întrebă”, prima piesă reprezintă, acțiunile e-roului principal, procurorului Harbu Dragomir, sint guvernate de sentimentul responsabilității față de propria conștiință. Același sentiment al răspunderii are, în „Secunda 50”, o arie mai largă sub raport social, dinamizînd evoluția scenică a unui întreg grup de personaje. Așadar o relnare a temei, dintr-o o imbogașire a ei prin implicățiile noi aduse de sugrăzirea ac-tivității imediate. Căci, spre deosebire de piesa reprezentată anterior, autorul se îndreaptă cu „Secunda 50” spre drama de idei. De aici și diferențele de compoziție. „Dacă vei fi întrebă” este o piesă cu erou autorul, debutînd, sinea să demonstreze că știe — și știe — să construiască abil ceea ce indeobște nu-mim conflict dramatic. Spectacolul se urmărește, într-adevăr, cu o atenție me-reu vie. Astfel, printr-o tehnică de ilu-minare progresivă a scenei pe care se miază consecutiv aproape, momenta detașate în timp nu acțiunii, se reali-sează o interioare a planurilor trecut-prezent. Asistînd la această confruntare elevată, spectatorul are senzația și e-moția proprie participării la ancheta con-dusă de Harbu Dragomir.

Innodarea întregii după regulile pie-tiș, „poliște”, cu efecte sigure de cap-tivare a publicului, face loc în „Secunda

50” confruntării concepțiilor etice. Noua piesă a lui Dorel Dorian are meritul de a prezenta un tablou al vieții actuale pe un șantier al marilor construcții socialiste, de a urmări și analiza viața constructorilor și deliberările conștiinței lor.

De fapt, piesa este un amplu și ani-mat colocuț asupra moralei noi, purtat pe scenă de oameni care cu trecut sau trec examenul hotărîtor al vieții, repre-zentat simbolic prin deșirarea „secunda 50”. Absența unei înfășurări dramatice este suplinită într-un fel de prezența acestui moment definitoriu, de maximă încordare, anterior acțiunii scenice, dar în-trecut evocat pe parcurs. Relațiile din-tre erol se întresc raportate mereu la această secmă crucială.

Amam, îi redă încrederea în sine, restabilindu-i echilibrul moral. Disputa este generată și de filonul sentimental al dramei care prilejuiește confruntarea opiniilor despre viața al protagonistilor. Susirea pe scenă a tîne-rii ziariste Domicia Rotaru declanșează aproape simultan izbucna celor trei bă-rbați (Banu Mareș — inginerul sef, Ștefan — fratele său și Lupu Aman — șeful organizației de partid). Pro-blemele de conștiință care apar, evoluție ulterioară a personajelor și chiar con-structiva piesei depind și de acest fapt. Drama a căpătat astfel o pronunțată co-loratură lirică evocînd stîlul pieselor lui Mihail Sebastian. Altmoa eroilor ac-tiunii, Domicia Rotaru aduce în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Cucerit însă de valorile lirismului în teatrul modern, dramaturgul supralicetă-ză pe acest drum, împregînd piesa, în prea mare măsură, cu scene poetice și diluînd astfel, întrucîtva, substanța dramatică. Aceasta teniație a poetizării se repetă de-a lungul acțiunii, în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Amam, îi redă încrederea în sine, restabilindu-i echilibrul moral. Disputa este generată și de filonul sentimental al dramei care prilejuiește confruntarea opiniilor despre viața al protagonistilor. Susirea pe scenă a tîne-rii ziariste Domicia Rotaru declanșează aproape simultan izbucna celor trei bă-rbați (Banu Mareș — inginerul sef, Ștefan — fratele său și Lupu Aman — șeful organizației de partid). Pro-blemele de conștiință care apar, evoluție ulterioară a personajelor și chiar con-structiva piesei depind și de acest fapt. Drama a căpătat astfel o pronunțată co-loratură lirică evocînd stîlul pieselor lui Mihail Sebastian. Altmoa eroilor ac-tiunii, Domicia Rotaru aduce în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Cucerit însă de valorile lirismului în teatrul modern, dramaturgul supralicetă-ză pe acest drum, împregînd piesa, în prea mare măsură, cu scene poetice și diluînd astfel, întrucîtva, substanța dramatică. Aceasta teniație a poetizării se repetă de-a lungul acțiunii, în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Cucerit însă de valorile lirismului în teatrul modern, dramaturgul supralicetă-ză pe acest drum, împregînd piesa, în prea mare măsură, cu scene poetice și diluînd astfel, întrucîtva, substanța dramatică. Aceasta teniație a poetizării se repetă de-a lungul acțiunii, în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Cucerit însă de valorile lirismului în teatrul modern, dramaturgul supralicetă-ză pe acest drum, împregînd piesa, în prea mare măsură, cu scene poetice și diluînd astfel, întrucîtva, substanța dramatică. Aceasta teniație a poetizării se repetă de-a lungul acțiunii, în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Amam, îi redă încrederea în sine, restabilindu-i echilibrul moral. Disputa este generată și de filonul sentimental al dramei care prilejuiește confruntarea opiniilor despre viața al protagonistilor. Susirea pe scenă a tîne-rii ziariste Domicia Rotaru declanșează aproape simultan izbucna celor trei bă-rbați (Banu Mareș — inginerul sef, Ștefan — fratele său și Lupu Aman — șeful organizației de partid). Pro-blemele de conștiință care apar, evoluție ulterioară a personajelor și chiar con-structiva piesei depind și de acest fapt. Drama a căpătat astfel o pronunțată co-loratură lirică evocînd stîlul pieselor lui Mihail Sebastian. Altmoa eroilor ac-tiunii, Domicia Rotaru aduce în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

Amam, îi redă încrederea în sine, restabilindu-i echilibrul moral. Disputa este generată și de filonul sentimental al dramei care prilejuiește confruntarea opiniilor despre viața al protagonistilor. Susirea pe scenă a tîne-rii ziariste Domicia Rotaru declanșează aproape simultan izbucna celor trei bă-rbați (Banu Mareș — inginerul sef, Ștefan — fratele său și Lupu Aman — șeful organizației de partid). Pro-blemele de conștiință care apar, evoluție ulterioară a personajelor și chiar con-structiva piesei depind și de acest fapt. Drama a căpătat astfel o pronunțată co-loratură lirică evocînd stîlul pieselor lui Mihail Sebastian. Altmoa eroilor ac-tiunii, Domicia Rotaru aduce în existen-ța celor trei bărbați, alt de strîns legăți de problemele producției, un suflet po-etic. Banu Mareș, care, preocupat pînă a-cest exclusiv de munca sa ignorase total viața suleștească a fostei sale so-ții, cunoaște în apropierea Domiciei Ro-taru călătura adevărată iubiri. Acum ri-giditatea sa se topește, trăsăturile aspre se îndulcesc treptat.

A scris mult și desori despre petrol — acest singe negru al pământului nostru — și despre oamenii petrolului. M-am născut la o margine de oraș, strâns între chingile de conducte ale rafinărilor, pe o stradă care se înfundă într-un dublu portativ de șine de cale ferată, străbătut ca de cea de șiraguri negre de cisterne în care colcăia petrolul. Pot spune că am copilărit la umbra sondeilor și a colanșorilor de distilație la fel de mărești și nu mai puțin spectaculoase decât furnalele siderurgice. Pielea oamenilor în mijlocul cărora trăiam luase iz de benzina. La doi ani după ce murise cel care pentru prima dată m-a dus de mână într-o rafinărie de petrol și mi-a arătat locul de sub cazanele în care cloceala păcuroasă, șapea lui de distilat, preamare pentru capul meu bălat, mi-a mironos încă a benzina. De pretutindeni mă învăluia atunci privescându-mă de la distanță ca să nu mă potolăscă omenii, văgăuindu-le brațele, picioarele, cerbicele, șapele. Fiecare om din mahalaua mea mironosă a benzina și a sudoare, a păcură și a sudoare, a smoală și a sudoare. Păreau alți de imbiabă de lichid inflamabil pe care îl prelucrau, încit își puteau închipui că, dându-le foc, vor arde ca niște țărni. Până și aerul mironos a petrol și a sudoare, acel aer care învăluia marile distilații din jurul Ploieștiului și dealurile cu sonde, de la Berca până la Tîrgoviște. De fiecare dată aduceam cu mine, din șchele, amintirea unei munci uimitoare făcută de oamenii negri ai petrolului, mereu aflați sub teroarea exploziilor, mereu zoriți de goana patroanelor după fabuloasele comisii de aducătorilor prahovene. La Buzenari, până prin 1940, oamenii au tot fost puși să sapa cu tirnacopul drumul spre petrol, metru cu metru, tot mai adânc, tot mai spre înjima pământului, până ce lumina zilei nu se mai vedea deasupra decât ca o stelăză cutindată într-o beznă fără slășiș, ca o cindă auriu nu mai cuteza să se lase mai adânc și oamenii trebuiau să-l pompeze de sus cu foalele pentru a izgoni cu suflarea lui emanările de gaze otrăvitoare. „Putarui” se îmbrăca în piei de vișel ori în foi de carton, pe cap își puneau o cască de tablă, își făcea o cruce mare să fie văzută până în cer și apoi încăleca pe ciomagul henei fiindu-se de funia care îl spinzura deasupra abisului negru. Cind întinerul îl învăluia, cei de sus printr-o gura puțului oglinzi marii surse de petrol zestrele nevestelor, cu care furau un strop de soare și îl trimiteau celui de jos, plecat cu tirnacopul să smulgă din chinga pământului pușca cu aur negru. Nimeni nu i-a numit pe oamenii aceștia Prometei, deși truda lor pentru a smulge din strălinduri un dram de lumina și căldură nu era mai puțin demnă de lauri eroului din legendă. Uneori, ajungând la zăcămintul de petrol se împotmoleau în el și, până să fie trași afară, gazele îi sufocau. Alții fierul tirnacopului lovit de pietre scoate scintile și gazele aprinse răbuleau în gura puțului, aducând din adincuri doar un geamăt stins și o torță vie lumegindă.

S-ar părea că lucrurile acestea s-au petrecut de mult, în epoca de copilărie a exploatarea petroliferă cind fiecare tirnacop lovit spre adincuri era un gest de pionierat. Da, ea a început de atunci, dar s-au înălțat, parca într-un cult al primitivismului, până aproape de zilele noastre, și fenomenul de mecanic al marilor societăți petrolifere și puterile pătrate, alate în imediata lor apropiere, apărea ca ceva firesc, cu tot anacronicul imaginii.

Pe dealurile Buzenariului hrubele secăuțite au fost astupate, dar spectrul trecutului a încă prezent în fantomaticele apariții ale vechilor sonde, primitive înjgheburii piramidale, cu puțuri aproape slerpe, abia mai tirind cite un strop de țifei, smuls pământului văgăuit de pompele ale căror articulații se întind de la o sondă la alta, mișcându-se ca niște șerpi negri, metalici, prin iarbă stropită de petrol.

Toate acestea mi-au revenit pe rețină în întregul lor semnificație reclamanți puterea simbolului, deunăzi, cind, după război, îndelungate printr-o puzderia de sate din raionul Cislău, am pospus la o sondă singulară, aflată sub creasta unui deal, între Lapoșu și Vîperei. Era, după căutări ce mi se părușeră interminabile, o apariție fantastică, învăluită de decorul ruginitu al toamei, sonda solitară, în bătaia tuturor vinturilor, dominând împrejurimile cu șiragul ei de lumini ce spărgea inserarea. Sonda „Lapoșu 1”, spre care, din șoseaua Buzău-Orașul Stalin,

ducea un drumagie proaspăt, tăiat în coasta dealului, nu se asemăna de loc cu sondele văzute de mine pînă atunci, cu acele sonde „clasice” cu piramidale turle de lemn ori de metal, ci era una din acele instalații ultramoderne de foraj fabricate la uzinele 1 Mai din Ploiești și denumite „A.L.D.” Turle ei, de suplețea unei antene radiofonice, părea mai curind o scară dublă metalică înălțată spre cer și ancorată de pământ cu odgoane suple de oțel. Nouă, păstrind încă mironosul vopșei gri și a minuiului, sonda aceasta ni se părea însăși intruchiparea revoluționării muncii petrolistului. Închipuți-vă paradoxul: în puncul se poate păstra curățenia. Alți paradox: se poate automatiza orice muncă, încit omul doar să supravegheze mașinile și să nu intervină cu brațele decât la schimbarea sapei sau la prelungirea coloanei de foraj. Alți paradox: se poate stăvili furia viscozelor care întoldeaua au mușcat din sănățele sondeilor, se pot încălzi fără pericol de incendiu instalațiile de metal, de care, în timpul iernilor geroase, pielea miinilor se lipea dureros, se poate introduce amplexa de civilizație adusă secolului nostru de masele plastice. Ca un catarg de transoceanic pus să străbată nu suprafața mărilor, ci adincurile pământului, acest faimos „A.L.D.” avea, deasupra podului sondei făcut din plăci de metal perforat ca un lagure, cabină cu pereți de sticlă, ca o punte de comandă ridicată deasupra dealurilor împădurite.

Baza acestei turle de 42 de metri înălțime era îmbrăcată în pinză grosă, verde, legată de trupul sondei prin curele noi. Motoarele, generind forța necesară uririi din loc a unui puternic cirusat, se aflau și ele adaptate într-o vastă încăpere din tablă ondulată. Totul nou, totul inspirind putere și încredere, totul vibrind de energie, sub presiunea care făcuse ca sapa să ajungă la 400 de metri adincime numai într-o duzină de zile de lucru. Totul tăurit la noi, de inginerii și constructorii noștri, spre creșterea faimei țării, spre demonstrarea că grăia față de om, față de condițiile lui de muncă, se înscrie ca unul din obiectivele de capetenie ale societății socialiste.

Și oamenii aici, cei 38 de tovarășii din brigada lui Ion Dumitrică de la sondă „Lapoșu 1”, muncesc altfel. Și pielea lor, și hainele lor nu mai poartă izul sudoare amestecate cu petrol. Lar truda grea din petrol, în trecut inrobitoare, plină de umilnă, a devenit cu adevărat muncă, adică o chestiune de cinste, de onoare.

Dar mai rămănea un paradox: de astă dată față de prezent, față de ceea ce e de mulți ani altfel stabilit și noi ne-am obișnuit altfel s-o vedem: cazarea petrolistilor de la sondă „Lapoșu 1”. Cazarea acelor echipe de temerari scrutații ai adincurilor care se opresc pe locurile unde geologii au indicat existența petrolului și, pentum de zile, se stabilesc în preajma epigmalicelor sonde de prospecție. Ei sînt pionierii viitoarelor șchele, ei sînt premergătorii cu fața înaintea cohortelor de sonde ce se vor înlipe în pământurile cunoscute mai întii de ei și indicate apoi cu precizie ca terenuri petrolifere. Cind șchelele se deschid, fața lucrurilor se schimbă ca într-un miracol. Am văzut lucrul acesta prin 1949 și 1950 la Molinești și Lucăcești, l-am văzut prin 1951 în Valea Caselor, la Cobia și la Suja Seacă. l-am văzut numai cu un an-doi mai tirziu în Oltenia petroliferă sau tocmai în nordul țării, în capătul de sus al Moldovei. Pe locurile acelea au apărut orașe noi, blocuri albe cu locuințe pentru trucidării auriului negru, sau deschis cluburi, cinematografe, teatre, pe acoperșurile caselor noi s-au înălțat antenele de televiziune.

„Dar înaintea acestora, pășiseră sondeorii cu forajele de prospecție. Acei deschizători de drumuri, care, în vreme ce în șchelele fondate de ei apăreau cele mai noi semne de civilizație, ei porneau spre alte meleaguri, prin glod, prin colcauri fără drumuri, uneori la zeci și sute de kilometri depărtate de casele lor, prin păduri, prin văi strînse între dealuri austere, pe sub piepșii munților, pe sub prăvălișurile râpelor.

În viața lor de nomazi vizitatori, luc într-un loc într-altul legendele mai vechi ori mai noi ale petrolului și le împlinea în pământurile proaspete odată cu speranța și încrederea în izbînda forajelor lor.

Cum stau, cum sînt cazați în aceste locuri de prospecție, aparent ar fi o problemă secundară. Și totuși... Abia privind această minune a tehnicii denumită instalația „A.L.D.”, splendidă intruchipare a inteligenței petrolistilor noștri, fie

ei constructorii de sonde, fie sondeii care scurmă pământul în căutarea țifetului, și văzind la umbra ei de viguroase linii geometrice, anacronice și goldia baracă de scinduri, această problemă nu mai poate apărea ca secundară.

E drept, în astfel de locuri, în lipsa certitudinii pe care tocmai el sînt trimise să ne-o aducă, încă nu se pot construi case cu băi și apă caldă. Baraca, uneori chiar și cortul, vor însoți încă mult timp petrolistul din drumurile în drumurile sale de cercetător. Dar chiar și acestea vor trebui să suporte influența binefăcătoare, reală și deplină a vremurilor noastre.

Cei de la Vîperei, cu sonda lor din înălțimi, împlinea în trupul unui deal aflat la cîțiva kilometri de cel mai apropiat sat, minuiului excelenți ai instalației complexe pe care o stăpînesc, n-au auzit încă de... bucatăria de campanie. Acolo, sus, n-au în baracă aparate de radio, nu primesc ziare, decit odată la trei-patru zile, pînă la e adusă pentru toată săptămîna, o ciorbă caldă mîncînd doar la 18 zile, cind se duc acasă prin satele și orașele lor de Valea Prahovei. Iar cartea luată de acolo, ori din biblioteca șchelei de unde a plecat petrolistul, poate fi schimbată doar la un nou drum la „bază”, adică la Boldiș.

Sînt cu toții, la Vîperei, 38 de oameni. Ga ei, în jurul sondeilor de prospecție, împraștiate prin toate regiunile petrolifere ale țării, încă mulți alții. Cîștigă bine. De cele mai multe ori venitul lor lunar trece de 2000 de lei. Munca lor, răsplăta binemerită a acestei munci, i-ar obliga la o viață care să le fie măsura muncii și a acestei răsplăți.

Anacronicul barăcilor în preajma căreia, seara, pe focuri strînse între două cărămizi, se pârălește un pește sărat, ori o felle de slană, apare mai frăpant, cind, în vecinătatea ei, se înalță cea mai modernă instalație de foraj cu turbină și cind sub turle sondei aproape poposește dubele carotajului radioactiv cu „ochiul atomic” care trebuie să scruteze adincurile în căutarea petrolului.

Și cunoscînd toate aceste semne ale contemporaneității noastre și văzînd că cei care le minue și le stăpînesc sînt tocmai oamenii din jurul lucrurilor „nomade”, convingerea că în barăcile lor trebuie neîntîrziat aduse elementele prezentului: colțul cultural cu aparatul de radio, cu o mică bibliotecă, cu zărele cele mai proaspete, trusa medicală și mult alșteptata (cel puțin de către cei de la sondă „Lapoșu 1”) bucatăria de campanie, devine mai profundă și mai evidentă. Tocmai prezența complexelor instalații, aceste minuni ale tehnicii noi, socialiste, ne întărește în același timp convingerea că dacă știm să facem astfel de lucruri, vom și să le facem și pe celelalte aparent „secundare”. Și ele, neîndolnic, vor fi făcute

Ioan GRIGORESCU

Probleme fizice ale ridicării turlei, la instalația modernă de foraj „A.L.D.”

Numai privirile noastre...

Numai privirile noastre atolștiutoare sparg învelșul orelor, lunilor, anilor, numai privirile noastre citesc poezia ermetică a semnelor creșterii pe uscătoarele ușilor, a primelor caiete școlare păstrate între vechile scrisori de dragoste și firele de levănțică proaspătă, numai privirile noastre înconjoară merele roșii cu un nimb de duioșie

în pachetul de mîncare al bărbatului și al fiului, numai privirile noastre păstrează pe rețină iubirea de odinioară,

mărînd-o prin farmecul matur al fiecărei branze

pe frunte,

numai în privirile noastre pîlpie bucuria secretă

a cărților și fotografiilor adunate-mpreună,

numai privirile noastre știu să schimbe la față

o rochie purtată,

într-afit încit bărbatul surprins să ne vadă mai tinere,

numai privirile noastre, cu memoria precisă a celui

mai mic amănunt

se trezesc fără voie în noapte la coșmarul războiului,

numai privirile noastre nu uită copiii jucîndu-se

— în loc de cuburi — cu țîndări de case,

numai privirile noastre materne cu pruncii și nu odată

cu soții,

își strigă afit de puternic și gingaș chemarea la pace,

numai privirile noastre se bucură, ca și copiii,

de baloanele colorate, la manifestații,

și dincolo de culori, zăresc viitorul contur al omului,

numai privirile noastre știu să brodeze fluturi

pe pinza obișnuită a zilelor,

așa cum numai lumina poate înmulți cu o sută și divoza

printr-o mie, bucuria mare, unică, a vieții.

Veronica PORUMBACU

Procedee literare și eroi literari

(Urmare din pag. 1)

„Ion” sau „Răscăuța”, adică zugrăviri obiective. În romanele din ciclul „Desult”, pe care le vom citi curînd, „Clopote și struguri”, „Printre stele”, și „Carul de foc” aflate în țipar, prezența scriitorului este încă mai accentuată, într-afit încit Darie însuși cu povestirile lui devine una dintre căile — și nu cea principală — de comunicare a impresiilor scriitorului despre lume, evenimente, despre societate. Sensul social, profunzimea critică și ampluarea eroilor dobîndesc conținutul necesar și puterea de adevăr corespunzătoare vieții. Ochiului lui Darie i se suprapune ochiul actual al scriitorului, iar perspectiva generală este a acestuia, nu a copilului.

Că Zaharia Stancu are intenția să ducă mai departe acest procedeu și în special în partea unde va vorbi despre comuniști, o dovedește nu numai episodul „Florile pământului”, dar mai ales romanul „Rădăcinile sînt amare”. Aici povestirea la persoana intii este cu totul evitată în scenele care înfășează comuniștii ilegaliști. Ea se menține numai în scurtele relatări despre alegerile din 1946, dar aici perspectiva este a autorului însuși care se confundă cu povestitorul.

Și Ion Lăncrăjan a simțit nevoia să spargă hotarele pe care i le impunea viziunea îngustă a eroului său, Lae Cordovanul, țaranul îndărătnic care și povestește viața de-a lungul paginilor în romanul „Cordovanii”. A făcut-o într-o manieră proasă — a nume, dînd spațiu larg povestirilor lui Lae, comentariilor sale, frămînturilor și încrîncenării de care este bîntuit, dar punîndu-l să reproducă în povesti-

rea sa scene și dialoguri care să înfășeșe ample viața satului, acțiunile comuniștilor, conflictele care se declanșează. Cordovanul o face cu sentimentul nemămuris al unei satisfacții dureroase, la capătul avalarurilor sale, cînd își dă seama că drumul său a fost greșit. El își analizează cu obiectivitate drama, înfășîșînd-o ste însuși, într-un îndelungat proces de conștință, negănd nimic de acucurs și-și. Astfel încit, scene întregi parcurs în masivul roman cu senzația că nu ascultăm spovedania Cordovanului, ci că aslți la scena zugrăvite de scriitor, în același mod ca în „Setea”. În aceste împrejurări, perspectiva asupra faptelor nu mai e aceea a eroului, om care, din dușmănie față de tatăl și frațele său, iscată de la pînă, ajunge să se îndărătnicească împotriva tuturor — deci și a gospodării. Dimpotrivă, perspectiva este lăsată pe seama deșășurării obiective a faptelor. De aceea, privit pe episod, romanul contrariază adesea pe cititor prin lipsa de apreciere a faptelor, deși în ansamblu construcția conduce către un sens precis, acela al forței de neînșins a comuniștilor. Și totuși, chiar în această particularitate a construcției care favorizează într-o bună măsură figurile comuniștilor, nu se poate omite constatarea, că procedeele zugrăviri directe, obiective, ar fi cantitativ romanul pentru că și în această latură a lui să dobîndească taria pe care o au frămîntările și conflictele lui Lae Cordovanul, poezia dură a dragostei lui pentru muncă, a îndărătniciei lui către o viață mai bună, călătată la început pe căile individualismului jeroce și abia mai tirziu descoperită între colectivități.

Prin urmare, dacă nu poate fi citușit de puțin în intenția nămăni să limiteze inițialitatea scriitorilor în abordarea unui anumit procedeu sau a altuia, nu se impune mai puțin constatarea că procedeele alese atrag cu necesitate limitări sau avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele avantaje în tratarea temei respective. Nu trebuie să avem rezerve în a afirma că povestirea întâmplărilor de către un personaj cu o conștință scăzută, cu un slab nivel de înțelegere a cursului istoriei, îngustează capacitatea cărții de a-i zugrăvi pe comuniști în toată amploarea lor. Este adevărat că acest procedeu oferă unele

LEGENDA lacului

Constructorilor Hidrocentralei „V. I. LENIN” de la Bicaz

„Și dintr-o dată printre dealuri au străfulgerat apele unui lac!

„Drept în șalupă, căpitanul îl trece dincolo pe primii călători. În jurul lor se înalță dealuri pînă la glezne scufundate în apă, și atunci cînd crezi că lacul s-a sfîrșit, un nou lac începe, se adîncește și se întinde, iar împrejur doar dealuri pînă la brîu scufundate în apă...

Privirea căpitanului, aburită, lovește oglinda lacului, pătrunde adînc, pînă la matcă. Și iată, a găsit vechia șosea... și vechii semni o sfîncă... Incet, o ia la dreapta, pe o cărare ce duce spre două trepte, lată și trepte... Privirea urcă încet, groaie împovărată de ația munți, de ația apă așa precum picioarele urcau încet, groaie după o zi de coborîș pe Bistrița cu pluta. În jurul treptelor nici gard, nici pomi, nici ziduri... Doar apă peste tot, și privirea căpitanului doar apă și privirea căpitanului ce urcă treptele, încet, groaie...

„In seara aceea bărbatul se învîrtea în odaie neliniștit... Picioarele lui învîrteau să se prindă puternic de pluta parcă bătute în cui, sau parcă în bronz turnate, picioarele lui învîrteau la coborîșul furtunos acum se tem de o noadă obișnuită ce o simt alunecînd sub tălpi, și o îngrijorare stranie îl cuprinde ca atunci cînd după ore întregi de coborîș pe Bistrița simte cum fuze sub picioarele-și pămîntul și visează la siguranța coborîșului de valuri beat.

„In seara aceea bărbatul se plimba în odaie neliniștit...

Cu o mină nesigură a luat lampa de gaz, a curățat fitilul pe jumătate ars, l-a aprins și a atîrnat lampa de un cui de peretele umez și gălbui... Apoi luă un cui și o ciocan: De citeva zile se mișca o grindă la prispă... „Poc-poc...” noaptea s-a trezit din toropeala somnului dinții s-a înțins căscînd leneșă și a închis din nou pleoapele. L-a stropit o ploaie de praț. Și-a ridicat privirea: deasupra capului său se legănau încet trei gîlăstre cu mușcate

„Păcat de cui, — a spus femeia — Doar mîine, în zori de zi...” „Să nu uităm — a spus bărbatul — să nu uităm să luăm la dealuri...” De fapt n-avea nimic de spus... În clipa aceea nu știa ce-i de lăsat, ce-i de luat la dealuri sus: A vrut doar s-o interruptă, că în clipa aceea nu voia să audă ce are să se întîmple în zori de zi

Nici nu-i venea să creadă că zorile așteptate au venit

Copilul însă a crezut... Și din gazeta șantierului, „Constructorul Bicazului” a construit o barcă grozavă, mai bună chiar decît aceea cu care a navigat Columb pe vremuri

„Ce barcă? Barcă ne trebuie?” „A spus bărbatul și apoi, molotolind hîrtia, a aruncat-o din fereastră

„Cum să nu ne trebuiască? Doar mîine în zori de zi...”

Bărbatul a trîntit ușa ieșînd, nu pentru că era încă supărat, ci pentru că n-a vrut să aștepte ce avea să se întîmple în zori de zi...

„Să nu uităm — a spus femeia — să nu uităm să luăm la dealuri, sus...” De fapt nici ea nu știa încă ce-i de lăsat, ce-i de luat la dealuri sus... A spus-o așa, doar să se-nfoacă îndărăt lacrimile ce au lucit la marginea pleoapelor copilului și pentru că nici ea nu voia să audă ce are să se întîmple în zori de zi...

„Zorile acestea au sosit pe neașteptate, deși erau așteptate de opt ani de zile, opt ani de zile au luptat pentru ele și se știa de opt ani de zile că o să vină așa cum știi că vine luna mai, că uite, e luna viitoare, sau miercurea, sau joia... și totuși cînd apare floarea cea dintîi, te miră... la vezi! A și venit luna mai! În decembrie era încă departe,

era undeva sub zăpadă, sub gheturi era undeva într-un vis cald...” Zorile acestea au venit pe neașteptate deși fuseseră așteptate opt ani de zile.

Pe atunci nu erau prea mulți acei ce credeau că zorile acestea vor veni. Credea, desigur, secretarul, încă din clipa cînd rupea o foaie din bloc-notes și o-nlînea inginerului să facă o schiță pe ea „Cum o să desenez pe foaia asta?” profesase inginerul examinînd hîrtia plină pînă jos cu niște însemnări: „Hotărîrile Comitetului Central”, și cercuri, și triunghiuri, și pătrate și multe linii paralele, și o sumedenie de floricele primitiv desenate... „Lasă, m-oi descurca eu pe partea cealaltă...” a spus inginerul și a tras creionul de după ureche...

„Bagă de seamă — s-a supărat secretarul — Lasă o dată aceste obiceiuri dulgherești, acum ești inginer!”

A tras o linie albastră inginerul și a desenat la stînga și la dreapta cite un deal „Aici va fi barajul...” 120 de metri înălțime... 1.200.000 de metri cubi de beton... Și cum a întins s-arate secretarului desenul, foaia bloc-notes-ului s-a mărit ca în basme, și dealurile le-a unit ce străjuiau pe maluri, și a apărut barajul dintr-o dată și valea s-a umplut de apă Bistriței și pomii s-au prefăcut în catarguri și un vas a fluturat în depărtare...

Apoi din nou totul a pierit și au rămas doar casele la vale, cărările ce serpinau printre copaci și cele două dealuri la stînga malului și Bistrița, alunecînd neliniștită...

Inginerul a hătut foaia cu pioane de peretele barajului.

Atunci era cînd secretarul a spus: „Mîine barajul va fi gata!”

Bărbatul a găsit în curte barca și-a desfăcut hîrtia molotolită.

Dintr-un colț al prispei se auzi pe neașteptate un greier... Tîrîșul lui monoton parcă spunea: „Pe mine unde mă lași? Unde mă lași? Unde mă lași?”

A intrat în odaie, s-a așezat și a-nceput să întindă pe genunchii bucată din ziarul șantierului.

„Ală că nu se face așa o barcă... Gi ca să faci o barcă...”

S-a oprit să asculte greierul. „Să nu uităm, — a spus copilul — să nu uităm să luăm și greierul cu noi!” A spus, deși nici el n-a hotărît și nu știa ce-i de lăsat, ce-i de luat, dar nu era îngrijorat de această neștiință: va hotărî ușor, în vis, așa cum hotărîsc în vis, copiii.

Bărbatul cu bucată de ziar întinsă pe genunchi, gîndește... Femeia cu mîinile încrucișate, în fața ferestrei, gîndește... În zori de zi ei trebuie să dărîme casa... În zori de zi vin apele și cer o matcă largă!

Dintr-o dată femeia a început să vorbească: „Imi amintesc cînd te-am văzut prima oară... Erai aproape gol, drept în pluta, zece plute, douăzeci de plute veneau în urma-ți... Iți amintești? Flutura în vînt părul tău de corb, din cap pînă-n picioare te stropise Bistrița, picături mari luceau pe trupul tău de aramă, pînă și mușticioara la neagră era umeză, și tu stăteai drept, aproape gol pe pluta, înflegeai țapina în malurile ei, și mușchii brațelor tăi încordați erau asemenea celor două dealuri, ce străjuiau malurile ei. Iți amintești? Eu cu citeva fete coborîsem la malul Bistriței, albeam cearșafuri de care alții aveau să se bucare, și cînd ne-ai văzut ai vrut ceva să ne strigi, dar nu s-ai auzit decît un „oi!”. Atuncea mi-am zis: (nu știu ce mi-a venit să-ți spun toate acestea chiar acum...) „Goboară însuși Bistrița, pe pluta, sau un zeu, zeul ei poate!”

Femeia a făcut și a închis ochii. Această amintire a pus-o la o parte. „Această forță — a gîndit — această forță bărbătească o luăm cu noi la dealuri, sus...”

În odaie a intrat secretarul, lăsînd ușa deschisă-n urma lui.

I-au simțit prezența fără să se înfoacă. Știa că el era acela care a intrat, și se păru, poate, că n-a lipsit de loc din odaie că era acolo, tot timpul, prezent.

„Ei! Te joci cu bărcuța?” — a întrebat. Bărbatul a dat din cap și s-a scufundat în gîndurile sale vechi, și noi ce năvăleau în mîntea ca apele Bistriței. Secretarul a vorbit gînditor: „Ai dreptate... Uite, și eu...”

dacă le pun una lîngă alta, plutele pe care le-am coborît în Bistrița, dacă le pun una lîngă alta, pot să fac un pod de la Ceahlău și pînă la Balcani și cu cite vor rămîne, pot să fac un pod peste malurile Dunării și tot o să prisoască pentru un pod mai mic peste Bistrița. Ai auzit? — a întrebat — apoi de la Brăila ne-au trimis șalupe și ne-am gîndit că tu...”

„E rece...” — a spus femeia și a închis ușa. „E rece...” — a spus, frecîndu-și brațele goale și mirîndu-se singură: „Cum poate să fie rece? E luna mai... În luna mai niciodată nu e rece...”

„Și eu — a spus bărbatul într-un tîrziu — și eu dacă aș pune plutele pe care le-am coborît în Bistrița, dacă le-aș pune drept în picioare una lîngă alta, pot să fac o pădure de la Ceahlău pînă-n Balcani

și cu cite vor rămîne pot să împăduresc malurile Dunării și o să-mi rămîna de o pădure pentru Bistrița... Deci, de la Brăila ne-au trimis șalupe...”

Proiect pentru un poem epic de DIMOS RENDIS

„E cald” — a spus femeia închînd ușa. A simțit că asta trebuie să fie temperatura normală.

Cînd ești liniștit în luna mai e cald... Dar de ce își simte mîinile reci?

Tăceau... Iși amîneau poate ziua cînd s-au întîlnit cele două echipe în tunel.

Pe de o parte era bărbatul, de partea cealaltă a zidului de stîncă lucra femeia. Bărbatul gîlîia apăsînd cu putere ciocanul pneumatic

Cîntecul se oprea să tragă cu urechea spre partea cealaltă. Era o bătălie stranie — cu cit se apropia spre sfîrșit zgomotele ei erau mai puternice. Apoi dintr-o dată... (De ce ni se pare că totul se potrece așa, dintr-o dată? De ce oare ni se pare că toate vin așa pe neașteptate?...) apoi, dintr-o dată... s-a năruit zidul de stîncă cu zgomot. În fața lui s-a oprit femeia gîlîind cu mîinile atîrnate de-a lungul trupului. Pieptul bărbatului urca și cobora greu, era gol aproape și ad, stropit de Bistrița parcă. „Ce faci, bărbate?”

A descloștat el mina de pe ciocan și și-a pus mîinile amîndouă pe umerii ei privînd-o îndelung ca și cum ar fi privit-o pentru prima dată, ca și cum prima oară se întîlneau. „Mă doare” — a spus femeia iar lui s-a venit să chîmie de bucurie, de o bucurie stranie ca și cum îi era frică pînă acum ca nu cumva femeia

se va întîri în lupta ei și cum ca, și nu va mai simți de-acum durerea îmbrățișării sale!

Apoi au fost lăuți de torentul omenesc și împinși pînă afară din tunel. În jurul lor oamenii aclamau și secretarul la tribună spunea ceva, dar nu putea fi auzit nimic, afară doar de citeva cuvinte, disparele în aparență — Paridul — Noi — Lumina. — Lenin.

Cei doi priveau soarele ieșîți din cine știe ce străfunduri la lumină...

„Bărbatul și femeia s-au privit în liniștea odăii: Această amintire a primei lor adevărate întîlniri o vor lua la dealuri, sus! Și-e timpul să alegă ce-i de lăsat, ce-i de luat la dealuri sus. Gă aici au să-ngrădească Bistrița, nebuna, ce un gard de care poate să se laide, că zece munți au pus ca s-o-ngrădească. Și Bistrița era mîndră, doar spre nord se prefacea că nu privește de acolo gardul se închide de un munte de beton făcut de oameni, dar Bistrița făloasă se preface că nu-l vede și se mîndrește că zece munți au pus ca s-o-ngrădească

Odată gardul isprăvit în zori de zi au să dărîme casa (cea din urmă războare a Bistriței!) și acum ei trebuie să alegă căci dimineața vine apa și ei trebuie ceva să lase, în matcă, jos, să piardă! Și trebuie ceva să ia la dealuri, sus, să crească!

Un-lucru era limpede: Rădăcinile le vor lua cu ei. Rădăcinile acelea care cresc la marginea satelor la marginea crucilor înfîpte în pămînt le vor lua cu ei... De-aceia au dus mai înții rădăcinile la deal ca apoi să poată în liniște s-alegea.

„De unde poți să știi? — a rupt făcerea secretarul.

Pe acest pămînt unde am călcat, unde am zidit temeliele caselor noastre, unde au pătruns rădăcinile copacilor noștri, aici, unde am odîhnit trupurile noastre, culcați pe iarba cea nouă privind cerul instelat — de unde poți să știi? — aici, sub noi, poate se mai află colibe ridicate de alții și trepte de case lăstate undeva jos, sub noi, sub temeliele orașelor noastre, sub rădăcinile pădurilor noastre, căci asta-i menirea omului: lînd ce are mai bun să urce spre dealuri, mai sus... — Vom lăsa și noi plugarile noastre de lemn și lampa de gaz o vom lăsa, și gropile acelea fără rădăcini săpate noaptea pe furîș de către acei care au îngropat în ele pomi tăiați ca să primească despăgubirea din nou vom lăsa umilită, și întinsul și vrajba. le vom lăsa în fundul lacului să vîrjă, că în zori de zi dărîmam casele, în zori de zi pornim spre dealuri!”

Secretarul a vorbit repede ca să nu fie oprit, a rostit fraza care plutea tot timpul deasupra capetelor lor, care sîredelea mîntea lor nehotărîtă să coboare la buze, pentru că el amînau să-o pronunțe legăși de-o obișnuită veche, mai tare decît muntele aruncat în aer, mai puternică decît muntele construit. Dar, straniu, cuvintele au apărut tuturor foarte simple.

dezbărate de veșmintele lor nostalgice, li s-au părut firești, necesare, așa cum spui „bună dimineața” așa cum spui: „A venit luna mai!” Doar flacăra lămpii s-a cutremurat cu o minie neputincioasă i-a izbit pe oameni de pereții umezi și galbeni lungindu-i, lăgîndu-i, pentru că lampa știa că un deget are s-o arate de-acum însoțită de o frază invariabilă: „Vezi? Cu această lampă ne luminăm noaptea înainte!”

Într-o ultimă sforțare, consumată, lampa s-a stîns.

S-a răsucit copilul-n pat: „Să nu uităm, să luăm și greierul cu noi!” Copilul a hotărît în vis: Mii de greieri, veniți în sloluri dese au venit și le-au rugat în genunchi: „Ia-ne și pe noi, și pe noi! Ia-ne și pe noi, sus la dealuri!”

„Ai văzut? Prînși de-ațiea treburi am uitat că trebuie să luăm și greierii cu noi!” A soptit secretarul ieșînd în întunericul văii.

Bărbatul s-a înțins în pat și-a încrucișat mîinile sub cap: „Acum știu de ce n-am putut atunci să vorbesc... Înții și înții a fost soarele... (Ce mi-a venit acum să fi-o spun?) A fost soarele care cădea pe Bistrița și dacă ascultai atent ai fi putut s-auzi cum razete lui se ciocnesc de pietricelele din prund,

soarele care lovea iarba proaspătă și cădea pe mîinile tale deschise, așa cum erai întîlnit pe iarba și degetele tale erau străvezii și roze ca atunci cînd în nopțile reci întînzii palmole la flacăra veștii. Ah, da! Înții și înții erau degetele tale, care s-au strecurat în părul meu ca vîntul ce mă pieplina în zilele calde cînd coboram în Bistrița cu pluta. Ba nu, nu pot să spun „înții și înții”, că erau toate la un loc: și soarele, și pietricelele din prund, și vîntul, și degetele tale, toate adunate, în nod în gîtul meu

și n-am putut să scot decît „oful” acela ce l-ai auzit pe cînd spălai cu fețele la mal... Ce mi-a venit acum să fi-o spun?”

Acum a intrat în odaie o poeză care a lucrat la ziarul Bicazului... A intrat cu mișcări groaie, bărbătești pentru că la noroiul șantierului s-a obișnuit să păsească bărbătești de multe ori uitînd că poartă țesut de multă vreme și figurat el lîngă jîmug bărbătești între degete, pentru că aici la șantier e nevoie de mîini bărbătești și vocea ei era răgușită, pentru că aici, la șantier, trebuie să vorbești tare ca să acoperi zgomotul mașinilor, dar mai ales ca să acoperi vocea aceea dinăuntru tău care te cheamă în liniștea orașului! Poeta de opt ani la șantier s-a incurcat și nu știa ce a dat, ce a luat, în afară de acele citre nesfîrșite — altă beton, altă metri cubi pămînt, altă oameni, în altele zile... Și în această ultimă noapte colinda din casa în casă poate va găsi un semn care să-i arate ce a dat, ce a luat. S-a așezat și-a privit în obscuritatea odăii așteptînd parcă semnul... A zărit pe masă barca făcută din ziarul „Constructorul Bicazului”

A luat bărcuța în mîini — semnul așteptat atât de mult! „Și numai pentru barca asta — a gîndit — și numai pentru asta de-aș fi stat aici opt ani și tot nu pot să plîng de anii mei!” Gînd a plecat avea în mișcările ei ceva foarte feminin și în felul cum mergea și în felul cum i-a răsunit vocea „Pe mîine!”

pentru că acum era sigură că aceșii opt ani ai ei nu rămîneau în fundul lacului, pierduți!

„M-am oboșit”, a spus femeia și s-a culcat lîngă el. Și-a scos cămașa (în luna mai e cald...) Bărbatul a trecut mîna sub umerii ei goi... Li s-a părut dintr-o dată că Bistrița i-a stropit cu apa ei rece!...

„Iți amintești? În ziua cînd am sărbătorit terminarea tunelului. Săltai ca o fetiță în amîntocul horei și cozile tale negre strecurate prin basmaua roșie săltau și ele urmîrînd mișcările tale iar eu mi-am dus mîna la emușată și m-am pierdut privind șorțul tău înfiorat, asemînu-mi cu covorul de flori ce acoperă glia fertila și tu ai roșit, te-ai împiedicat și hora s-a stricat. Iți aduci amînte?”

A spus bărbatul și a lăsat mîna lui pe coapsa ei precum se lasă soarele oboșit pe un virf, la apus de soare.

„Acest pîntec roditor, a gîndit îl luăm cu noi la dealuri, sus!”

Femeia și-a închis ochii: „Incet, a spus, să nu trezim corilul...”

Afară, în noapte, s-au aprins luminile Bicazului... Un fluviu de lumină unea dealurile — vechia străja a Bistriței și mii de becuri se legănau aprinse la distanțe regulate (pentru că și lumina trebuie împărțită atent pînă să se obișnuiască ochiul s-o cuprînda, altfel pleoapele se închid cu pizmă refuzînd-o!) Lumina Bicazului, aproape lichidă, se revarsă în torente deasupra colosului de ciment înmîndînd valea iar sus pe cablurile de oțel luneca încet încet o benă de beton. Și între colos și lumină Omul, Constructorul creștea cu încă două tone de beton!

Aici statura omului la 120 de metri a ajuns!

Tăceau amîndoi gînditori... Și-au oprit răsultarea ca să asculte respirația înceată a copilului, apoi toți trei au ieșit la prispă. Acum priveau fără să clipească luminile Bicazului, la 120 de metri înălțime

„Privirea lor a început să urce cu fiecare tonă de beton, încetul cu încetul desprînzîndu-se de suprafața Bistriței (un metru... doi... zece metri...) Ochii dureau, dureau gîturile, și privirea obișnuită la înălțime mică, cele obișnuite să se aplece... tonă cu tonă urca barajul metru cu metru urca priveau lor (cîncizeci de metri... optzeci de metri...) un nou etalon au construit!

Obișnuința aceasta nouă să pot privi înainte, sus, fără ca ochii să-i doară, fără ca gîtul să reduze era cea mai de preț comoară ce-o iau Constructorii la dealuri, sus!

„Să nu uităm — a spus bărbatul — să nu uităm să luăm la dealuri sus...” Dar nu era nevoie să vorbească, noaptea toată au hotărît ce-i de lăsat, ce-i de luat... Și acum cînd a început femeia să scoată din lada

lucrurile vechi ce trebuiesc lăuate avea o siguranță nemaipeomenit în mișcări încet simțite că pune în lada lucruri noi! Și cînd bărbatul a izbit o dată cu ciocanul avea aceeași siguranță încet simțite că nu dărîma ci o nouă casă construiesc sus, la dealuri!

„Și dintr-o dată printre dealuri au străfulgerat apele unui lac...”

Drept în șalupă căpitanul privește apa dar nu mai poate acum nimic să vadă...

Lacul se-nlînea, se-adîncește și cînd tu crezi că s-a sfîrșit, un nou lac începe și-n jur doar dealuri pînă la umeri scufundate în apă!

Doar chipul său vede căpitanul în liniștia lacului ogîndînd. Dar iată și Ceahlăul mirat să se ogîndească peste umărul-se apleacă.

Privindu-și pentru prima dată chipul, ală acum abia cit de înal-e!

Și apoi privind în jurul munții mai mici și alte dealuri ală Ceahlăul un lucru prețios: fără acest lac și fără dealurile, care îl susțin și îl ridică, n-ar fi aflat el niciodată cit de înal-e!

Desena de EUGEN MIHAESCU

CRONICA DRAMATICA

Alecsandri modern

De un text clasic te poți apropia de două drumuri. Primul drum, altminteri onest și util se intrerupe în momentul înțelegerii textului prin terminarea și explicarea tuturor raporturilor și implicațiilor sale. Este un text istoric. Al doilea drum e mai greu, mai aspru, căci presupune descoperirea și delinirea sensurilor contemporane ale acestor raporturi și implicații. Cel de-al doilea este menit să unească trecutul și prezentul, să releve ceea ce este ecuit și prezent, deci etern în opera creată, să justifice, în fond, înalțul titlu de clasic. Marea pericol care născă opera unui scriitor este acela al perimării. Iar de multe ori nu ne dăm seama că de noi înșine, ori care investigăm și interpretăm teoria literară, depinde în mare măsură ca acest pericol să se agraveze sau să dispară. Se spune că cel mai un critic este timpul, dar adăgătil

Contemporanii lui Alecsandri gustau teatrul acestuia pentru că le oferea moravuri și caractere la ordinea zilei. Astăzi, a te rezuma la o prezentare tradițională a acestor caractere și moravuri, înseamnă a afla un public incitant într-adevăr de pitoresc, dar nu de interesant. (Așa cum remarcă G. Călinescu

voiașă creatoare a celor care au lămărit și au jucat spectacolul pe o scenă cu adevărat contemporană. (Iar dacă Alecsandri a fost reprezentat atât de rar în ultimul timp, nu se explică prin faptul că ar fi un autor perimat, ci prin aceea că nu fusese găsită o formulă nouă de interpretare, adecvată cerințelor actuale) Sub-

în serios, iar comedia s'abă cea mai mică umbră de lirism care se strice totul. La fel se întâmplă cu celălalt cuplu: Căminarul Grigore Piliu și Nicu, fiul său. Acesta din urmă risipește cu câte-o notă ca de trombon tristețea lămâieții bătrânului. Târșita Garoflescu și liricoidul (fiindcă Bursulescu se pretinde poet) și, cântând, ea (interpretată) parodiază cea ce e artificioasă în opera și în operă.

Decorul (Dan Nemțeanu) este și el conceput ca o replică la tradiție. Ușa e plimbată prin scenă de actori; șișionierul e o perdea și cucoana Zamfira, vrând să-l deschidă, trage de mînile lui Leonil, ascuns acolo; animalele nu au volum; sint de placaj sau carton decupat; florile, paharele și luminările de asemenea. Elementele decorului sînt stilizate cu gust și colorate violent.

Decorul (Dan Nemțeanu) este și el conceput ca o replică la tradiție. Ușa e plimbată prin scenă de actori; șișionierul e o perdea și cucoana Zamfira, vrând să-l deschidă, trage de mînile lui Leonil, ascuns acolo; animalele nu au volum; sint de placaj sau carton decupat; florile, paharele și luminările de asemenea. Elementele decorului sînt stilizate cu gust și colorate violent.

Avant-cronică la un avant-teatru (II)

În „Istoria literaturii romine”, comedile și scenetele lui Alecsandri oferă „un tablou inedit, incitant pentru ochul de azi”, dar inert, fără participare, față de modalitatea reprezentării. Nu e oare un semn că spectatori de azi simte acut absența

scriem afirmația cronicarului de la „Contemporanul”, Valentin Silvestru, care consideră spectacolul studenților drept cel mai bun spectacol Alecsandri prezentat pînă în momentul de față: „Inceputul e admirabil. Fără îndoială, vom mai avea bucuria de a-l vedea pe noul Alecsandri și pe alte scene, înfășisat în operele sale cele mai reprezentative.

Cum s-a obținut în laboratorul de creație al Institutului, schimbarea lui Alecsandri, înnoirea și îmbogățirea teatrului său? În primul rînd, s-a realizat o detașare sensibilă a interpretării față de personaje, ceea ce dă naștere la o stare să-l transforme pe erou, în propria sa parodie. Personajele nu sînt luate prea în serios, însuși conflictul e privit comic, cu un ochi închis a glumă. Alecsandri ridea de vicile eroilor săi, tinerii interfeți, posesorii ai unei perspective istorice rid de comicul acestor vicii, sugerind într-un fel vechiul pitoresc al moravurilor cîndva actuale. Actorii interpretează, parodiind, sarcizând cu bună știință și mizează participarea. Mișcarea scenică prezintă un automatism corespunzător celui din gîndirea și vorbirea personajelor. Nici cîntecele nu sînt serioase, ci parodiază ascuțit fiindcă, dragă doamne, una e „comedia cu cîntece”, iar cealaltă „operă să comică”. Alecsandri voia sincer să-și învelescă publicul, combinînd replica și melodia. Interpreții noștri și îndrumătorii lor (profesor Ion Fînteșteanu, asistent Sanda Manu) au simțit umorul și acceptat lăpoc postura de actori de operă. Cîntecele sînt uneori distribuite pe cupluri, Cucoana Zamfira fiind secundată de Marghiolța în evocarea „duioasă” a răposatului soț. Marghiolța contrapunctează comic fiecare frază, pentru ca nu cumva tălca cucoanei Zamfira să fie luată

Magda Popovici (Marghiolța) și Corneliu Dumitruș (Nicu) în „Piatra din casă”

o metaforă, căci prin timp înțelegerii oamenilor, succesiunea generațiilor. Cel care hotărăște este așadar publicul — cititorii și spectatori, inclusiv mult disprețului critic. (Fiește, în teatru mai hotărăște cinea-regizorii și actorii).

Ideea reprezentării lui Alecsandri este binevenită. După o perioadă de adaptări și localizări, Vasile Alecsandri a desăvârșit o fructuoasă activitate de creator original, cuprinzînd într-un câmp și policrom tablou comic moavurilor și caracterele timpului său. Alecsandri, întemeietor al teatrului românesc modern, fără de care însuși Caragiale nu poate fi explicat, s-a ridicat, primul, deasupra raporturilor complicate și ridicole dintre burghezie și boierime, lovind, cu voluptate, și fără părtinire, și în unii și în ceilalți, rîzînd de contradicțiile și viciile lor, de conservatorism și liber — schimbism (înaintea lui Caragiale), de automatismul gîndirii și de artificialul limbajului. Eroi pieselor și scenetelor lui se încurcă în problemele matrimoniale pentru că nu se descurcă în cele economice, își trădează interesele fiindcă sînt prea interesați, sînt retrogazi chiar cînd au pretenții progresiste, pierd terenul chiar dacă, în aparență, îl cîștigă, se încurcă, în sfîrșit, în toate, din cauza frazeologiei. Iar autorul este mereu deasupra (și în momentele de istorică naivitate), făcînd haz de micimea groază a personajelor, de insuficiența lor agresivă, de revelațiile și dezvăluirile lor, de bufoneria lor solemnă. Din cînd în cînd, scriitorii se amuză plînzîndu-și eroii peste gură, îndoiindu-l convingerile.

unei replici contemporane la textul interpretat?

Or, dacă publicul e timpul, e deci cel mai bun critic, trebuie să-i ofere, în teatru, interpretarea cea mai adecvată receptivității și exigenței lui. Regizorul și actorul Charles Dullin nota: „Teatrul, uităm prea des acest lucru, este făcut pentru public. Poți surpriza rampa, decorurile, mobilele din păcate, să suprimă și actorul — n.n.) dar nu poți suprima publicul!”.

Publicul nu este însă o categorie abstractă, universală în timp și spațiu, ci o categorie istorică. El evoluează, se schimbă și, odăit cu el, evoluează și se schimbă concepțiile, gustul, receptivitatea și... capriciile lui. Un teatru joacă pentru publicul contemporan lui — nu pentru un public „în general” — așa dar trebuie să-și găsească în el un univers gîndirii și sensibilității acestui public, să-l fie, la rîndul său, contemporan. Documentele sînt pentru arhive, pentru bibliotecă și muze. Teatrul este un organism viu, o artă a mișcării. (Nu numai în plan spațial, dar și în plan temporal, istoric), așa dar nu poate servi unei funcții strict documentare.

Aceste considerații au stat, nelndoleinic, la baza reprezentării lui Alecsandri pe scena studioului studentesc. Spectacolul „O seară Alecsandri” („Piatra din casă” și „Harță Răzășul”) este realizat pentru publicul de azi, pe baza unei depline armonizări a textului cu gîndirea și

Dumitru SOLOMON

GENOVEVA MATICI (Târșita), ST. TAPALAGA-PALA (Bursulescu) și RUXANDRA IONESCU (Măriaucă) în „Harță Răzășul” Desene de SILVAN

DORINA LAZĂR (Cucoana Zamfira) în „Piatra din casă”

atorăm mult celor ce descoperă și deschid drumuri noi, iar curajul, exploratori ai terenurilor inedite le revine un loc de cinste în galeria figurilor celor ce făuresc literatura. Mihail Davidoglu a descoperit pentru dramaturgia noastră lumea minierilor și a muncitorilor „cetății de loc”, și despre aceasta, mai ales, am vrea să vorbim acum.

Construcții și socialismului, eroii lui Davidoglu sînt miștului de pasiunii civice, a căror înaltă tensiune este percepută mai greu de personaje ce au încă în conștiință rămășițe ale unei concepții individualiste în fața vieții („Taci, Marie, tu nu știi ce foc arde în mine”, spune Anton). Cu Maria, soția lui Anton Nastal, comunist și minier înrănit, și mai ales cu Petru Arjoca, tatăl inflăcăratului muncitor Pavel din „Ceteala de Foc”, M. Davidoglu s-a ocupat de procesul de formare al omului nou din zilele noastre.

În „Ceteala de foc” acest proces a propriilor dramatice căci recuperarea omului de formație veche este o necesitate de producție și o sarcină de partid, iar Petru Arjoca are un caracter dirz. Confruntarea cu atitudinea vigilență și întim coitate restată în apărarea bunului obșteș, se face și în cadrul familiei, astfel încît, personalitățile protagoniștilor se dezvoltă rapid și fără rezerve. Secrețarii sectorului de partid vorbește în replici avinate despre valorile ce consolidează baza epocii noastre socialiste. El arată că pe treapta cea mai înaltă stă concepția de om și îndreaptă vigilența de clasă a tânărului Pavel pe făgașul ce trebuie urmat: „Atunci de unde atitudinea asta boierească ta, să asvirii la rebut un om ca pe o zdreanță! Un om din clasa noastră muncitoare — înalpat așa cum spun — dar muncitor de al nostru. Vezi, Pavel, să-ți arziști pe bandiți nu! deajuns dacă nu-ți subești pe ai tăi și nu dai bătaia cu de grea ca să-l ridici și să-l înalți pe cel umil. Partidul nu reconstruiește aproape din nou pe fiecare. Și asta-l poate cea mai mare țară și cinste a noastră!”.

Romantismul patetic al zilelor noastre

Mihail Davidoglu împlinește 50 de ani

Și Anton, minerul care studiază „Manualul minerului sovietic”, urmărind pasionat inovații practice, va declara: „partidul m-a învățat prețul omului” (Mihail), iar realizarea sa deplină o vede în marea bătălie pentru mărirea producției: „Tu nu știi, mamă, câte mij de kilograme cîntășeșle o singură tonă de cărbune! Fumează carnea pe noi și mi-e rușine că sînt om. Partidul m-a învățat că sînt om și m-a învățat să-mi prețuiesc mîntea, dar la munca mea numai brațele și pieptul, ca o unealtă de fier: mi s-a dat trupul parcă-l din fier și degetele, ghiare din fier: i-am zvrilit din ei pe alde Bujoii și ceilalți dinii și ne-am dezrobît, dar și-au lăsat urme adînci!”.

subliniat (și faptul este esențial) că aceste personaje care se află la izvoorul suvoielului ce marchează desigur conflictului, sînt proiectate solid și în sensul de valoare estetică și în ce privește natura personalității lor din a căror confruntare scapă rătoare rezultă o înaltă temperatură,

Există în piesele lui Davidoglu un amplu patetism al muncii, al răspunderii față de colectiv, al recunoștinței și dragostei pentru partid, care se dezvoltă cu deplină sinceritate și caldura în discuții de familie pentru a dovedi mai mult profunzimea acestor sentimente ce sînt predominante în lumea activă a eroilor. Prin muncă pasională („oamenii noștri sînt numai inimă”) se realizează stări de înaltă fericire („imi cîntă inimă”) și e roii se dezlănțuie cu tirade pasionale și mobilizatoare, în cadenta poetică, într-un lirism susținut: „Munca noastră îl mizez din lupta noastră; o luptă cîntășită și dreptă pentru un trair mai bun, pentru o viață mai bună a tuturor. Tu, Mihail, cu fiecare tonă de cărbune pe care o smulgi din munte. Iți trimiți inima și gîndurile să încălească și să lumineze. Cărbunele nostru luminează. Din ei lmi scoți lumină s-o dau și altora și se întorc spre noi înmîta...”.

Eroii lui Mihail Davidoglu din „Omul din Ceteala”, „Minierii”, „Ceteala de foc” sau „Nemăpomenita furtună” sînt personalități care se realizează în condiții excepționale. Personajele se desemează în înălțuri

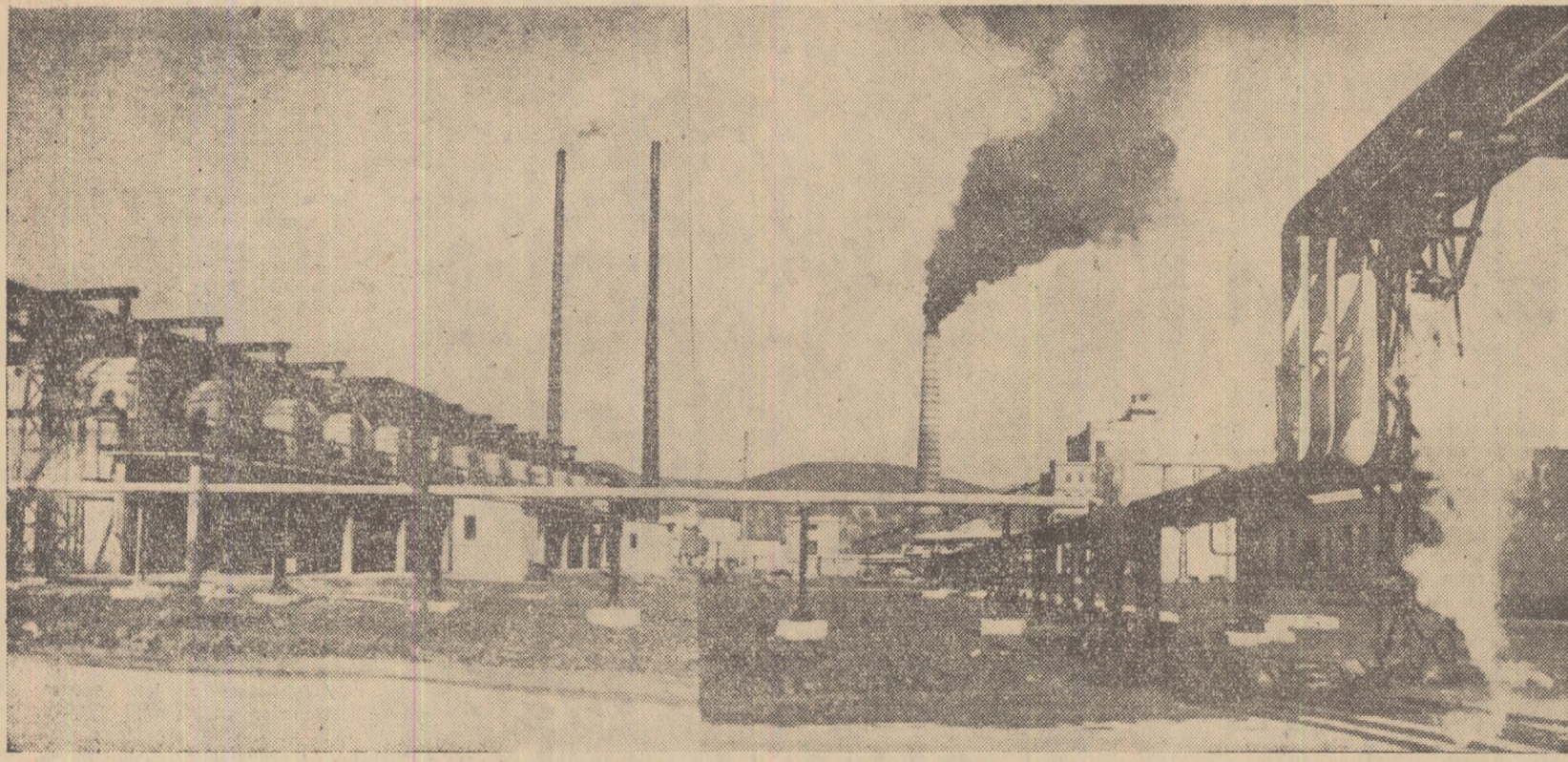

Cadru din filmul „Discipolul diavolului”

Carnet CINEMATOGRAFIC

„Discipolul diavolului”

Filmul „Discipolul diavolului” în rețea versiune engleză care rulează pe ecranul cinematografulor noastre, are un evident sens aluziv față de actualitatea lumii burghize. Cunoscuta piesă a lui G. Bernard Shaw care a inspirat filmul, își desăvârșea acțiunea pe fundalul evenimentelor care au dat prestigiu lui englezii, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă cauzele care au dus la înfrîngerea Angliei. Creatorii filmului au urmărit în general linia conflictului, păstrînd din textul piesei lui Shaw, replici care demască cercurile conducătoare din Anglia și pe regele George al III-lea, ca autori ai asupririi colonialiste. Cu multă ironie Shaw pune pe ismii mili-tarii englezi, la sfîrșitul secolului XVIII loviturii grele. Urmasa forță satirică a lui Shaw demască atrocitățile pe care trupele colonialiste engleze le-au săvîșit în America de Nord, încercînd, să discearnă ca

Rafinaria de petrol din Cerbik, regiunea Elbasan (R. P. Albania)

16 ani de la eliberarea Albaniei

UN POPOR VITEAZ ȘI HARNIC

Intruirea și frățietatea noastră cu poporul albanez nu-i legată de criteriile genealogice. Nu iliro-tracii ne apropie, ci orinduirile noastre sociale noi, ideologia marxist-leninistă, steagurile noastre roșii pe care stau scrise socialismul și comunismul. O simpatie reciprocă a existat... Nesa legată aceeași soartă pe care o puteau avea țările ocupate de turci... Nici România feudală și capitalistă nu era mai prețuită în decursul veacurilor. Era disprețuit valahul și călcășul. A fi fost pământean era cuvânt de ocară și era sinonim cu neomul, cu sclavul, cu via de plug. Atât sau aproape atât se stia peste hotarele țării despre rumii. În schimb începuse a se ști de aurul lui, de petrolul lui, de pădurile și cimpurile lui... Despre mica Albanie, nu se stia nici atât. Nu era pomenită decât atunci când izbucnea o revoltă, când era ocupată fie de o țară, fie de alta, când un aventurier se ungea singur ca rege. Alina tot. Poporul albanez, dacă nu lua arma în mână, lua drumul pribegiei, în căutare de pînne și moroc. Albanezul n-a ajuns numai în Italia, Franța, România și Grecia, dar numele de albanez este foarte popular în cele două Americi, în Australia și în multe alte părți ale lumii. Pribegia și tinjea de dorul țării părăsite din pricină pe care de multe ori numai inima lui le știa. Își părăsea țara cu gîndul să se întoarcă. Dar mulți, foarte mulți au murit numai cu dorul la țară. Nu s-au mai putut întoarce, nu și-au mai putut vedea vatra părăsită. Își uitau și limba cu vremea. O jumătate de mileniu a ținut ocupația turcească. Skanderbeg a luptat cu vitejie un sfert de veac, dar a fost înfrînt. Exodul cel mai mare de populație atunci a fost. Regiuni întregi au plecat. Au fugit din calea turcilor. Știau ce-i aștepta. Din dragoste față de țară s-au ațezat în sudul Italiei, în Calabria. Catolicismul l-a primit cu brațele deschise... Le-a oferit privilegiul și i-a vilit să devină papstasi... Cînci vecinilor au venit albanezii, din tată în lui, să privească peste Adriatică, crezînd că vor zări pămîntul natal... Numai în inima lor se bucurau, știau că țara lor este

dincolo de mare, că de acolo se trag. Cu vremea limba lor s-a amestecat cu limba băstinașilor italieni. Așa s-a născut dialectul italo-albanez... Urmele acestui dialect poate că se pot găsi și astăzi în sudul Italiei. O asuprire înlocuiea altă asuprire. Au asuprit turcii, țascișii italieni și germanii, au asuprit feudații, a asuprit Zogu, Toji au asuprit poporul albanez. Dar poporul albanez nu-și pleca niciodată înfruntea. El lupta, El lupta pentru onoarea și libertatea patriei. Pentru această onoare mii și mii de luptători și-au dat viața. Moartea nu-i înfricoșă. Libertatea le era mai dragă, mai scumpă. Pînă și haideucii din munți purtau scris pe mincea hainelor: moartea sau libertate. Pentru aceeași onoare și dragoste de libertate albanezii au luptat împotriva cotorpitorilor țascișii. Micul popor albanez a plătit un tribut greu de sînge. Pentru a fi liber un popor, liber cu adevărat, liber de regi, liber de exploatare, 28.000 de partizani au căzut pe cîmpul de onoare, la datorie. Această libertate și-au cîștigat-o în noiembrie 1944, acum șaisprezece ani. În anii care s-au scurs de la eliberare, poporul albanez a făcut adevărate minuni. Țara vulturilor a renăscut din propria cenușă, ca pasărea Phoenix. S-au făcut drumuri, s-au tăiat munții, s-au oprit apele și s-au construit două hidrocentrale, „Karl Marx” și „V. I. Lenin”. Lumina electrică a pătruns și la sate. S-au construit fabrici. E desluș să vizitezi fabrica de zahăr din regiunea Korca, combinatul textil din Tirana, să vezi calca terată nouă, locomotivele sub presiune, mergînd, pentru a te convinge de ce s-a construit și se construiește. Te convîng bucurile noi din Tirana, clădirile din orașele de provincie. Ritmul construcțiilor este la nivelul țării socialiste. Numai în noua țară, în Albania socialistă se construiește cel într-un an întreg dinainte de cel de-al doilea război mondial. Agricultură albaneză posedă azi mai multe tractoare decât Grecia, Turcia și Iugoslavia, luete la un loc, Albania, țara cea mai oropsită din Europa, cu numărul cel mai mare de neștitori de carte, azi a înlăturat

definiții analfabetismul, iar la Tirana s-a deschis o universitate pentru calcitrici superioare, în toate ramurile de activitate. Albania, mica Albanie nu e săracă, e bogată, e frumoasă. O fac frumoasă și frumoasă livezile de măslini și portocali, de lămi și migdale, o fac frumoasă podgoriile sale, livezile de meri de la Pogradel și pădurile de brazi la Shkodra. O fac frumoasă și bogată fabricile, minele, hidrocentralele, cîmpurile cu holde de secară, porumb, grâu, steață de zahăr, bumbac și tutun. O fac frumoasă pădurile de sonde, petrolul, cromul, cărbunele, nichelul, uraniul.

Feudalii și burghezia condamnaseră Albania la foame. Comuniștii i-au dat și pînne și demnitate. Albania este un exemplu clar de superioritate a sistemului socialist față de cel capitalist. Ceea ce ar fi făcut capitalismul într-un veac, albanezii fac numai într-un plan cincinal. Poate în și mai puțin. Mărturie ne sînt cele două planuri cincinale. Alături de Uniunea Sovietică, alături de întregul lagăr socialist, mica Albanie nu este nici slabă, nici izolată... Prin ea vorbește demnitatea unui mic popor viteaz și harnic.

Dumitru CORBEA

Casa Liptak

August 1960. Insemnări de călătorie. Conținut de brațul scriitorului Jozsef Fodor — fin poet maghiar — ne opri serăm în fața unei grădini cu porțile deschise: — Aici stă Liptak Gabor, scriitor și el. Nu vrei să-i facem o vizită? Ne pornisem pe cunoașterea în zigzag de-a lungul jărmarilor Balatonului, într-o după-amiază cu soarele întins peste peisaj ca într-o splendidă acvariu. — Liptak este un poet al Balatonului, cu toate că scrie numai proză... Sînt toate poveștile din jurul lacului, a pînii, pestii, legendelor, adăptările și curiozitățile lui: îl știu și pășărilor cînd trece prin stuf și trestii... Este, așa putea să zici, o enciclopedie... Săi vezi casa! Vorba prietenului Fodor este o veche românească de codri ardeleni, legănată între cîntec fărîncos și cusătură de mare învînt. Ne-au întîmpinat cîțiva voinici ai casei, cu lătratul adine: vocele lor parcă erau ale Mărisorului nostru pizit de Zmeu, de Zăgala și de Ursul. Le-am întins niște și nișurile lor, adunîndu-le cînd palmule, au lăsat mîngîierea sa pe prelungența pe grămizi. Cîteva trepte urcate în un coridor, ni-am alic în prag pe stăpînii casei, mare gospodar după înfățișare, delicat în vorbă, spiritul și bucurios de oaspeți. O casă cu cărți, cu rafturi înalte, cu tablouri, cu fragmente de mare preț etnografice, cu vechini și nouități de bun gust, originalități și autentice valori. Un interio de cărturari: soții Liptak sînt amindoi cărturari, scormonind de mîși mi unul hirtă și adăncimile subtile ale înaltului, colțului cîntă și arta fărîncăscă. Poreții nu sînt ai unui muzeu — lip-sindule răcoala și pulberoa anilor. Nici un perete nu e gol și nici un colt nu e singurat. O carte de cîteva sute de ani e deschisă pe o masă. O ferăstrău prinșă-n zidul interior, cu ablon și cu tocul stingăci scobit, în cornea scindurii groase, închide și deschide privilegia peste istoria de demult a

unui cătun maghiar. Harta de amănunt a primilor navigatori ai imensului Balaton sînt prinsă într-un cui. Cîni de lăpt și coperte noi de cărți din toată Europa. Într-o vase groase, arse, poate că de prin vremea popositorilor hune. Peste patul cu placat, tablouri în linie și culoure de mare esență, emoționante prin contrast. Vorbim puțin francezește, și puțin nemștește, fiecare în accentul personal, înțelegîndu-ne perfect. Ne prinde înserarea cotroliuud cu ochii și răsfoind pe degice cărți și albume, dintre care mi se pare că nu lipson nici cîteva românești. Gospodina aduce a doua hărdăuc de vin stors de vreo două, trei toamne: remarcăm gustul și apreciem țîria. Noroc! Insoțitorii mei ausesse dreptate: casa Liptak e a patriei mică în care se regăsesse o țară întreagă, frîntură de secol trecut și prezente de puternică actualitate: un dar ocîlului și inimii drumețului abîntat din cînd în cînd pe sub acoperșii lui de cerucebe și azur, în căutarea de prieteni și prietelii. Cînd a și mergea vroia să urgară, prieteni cîțori, să nu ufi să treci și pe la casa scriitorului Liptak și săi dai ziua bună. No să-i pară rău!

Baruju T. ARGHEZI

Traduceri din opera lui Mihail Eminescu

La Bruxelles, în editura „Palais des Academies” a Academiei Regale de Limba și Literatură franceză din Belgia, a apărut în volum de cîteva sute de pagini, o selecție de poezii italiene, spaniole, române, poloneze și ruse, intitulată modest „Traducții”. Poezia românească este reprezentată în volum printr-un cîlc de versuri din opera lui Mihail Eminescu. Autorul antologiei, academicianul Robert Vivier, care este și autorul traducerii în limba franceză, publică un studiu introductiv, unde expune pe larg criteriile care au stat la baza alcătuirii acestei lucrări.

Primăvara noastră

Acordul primăverii răsună tot mai viu. De sub zăpezi suvoitl fîșnește argintiu. De mugurii dau buzna pe ramurile toate. Și rogiu dimineții sînt frunzele spălate. Dar cîntul primăverii e-nmăbușit ades De toamna ce coboară cu pictele în șes Cînd una după alta, pier frunze pe cărări Și-aluneacă-n văzduhuri cocorii-n depărtări. Torentul primăverii rămîne însă treaz În inimile noastre și-i fără de zăgăz, Căci nici o piclă nu e, pe ele să se-astearnă Și-n sufletele noastre nu-i niciodată iarnă.

Darul meu

La 8 noiembrie 1941, la Tirana a fost înființat Partidul Comunist Albanez, numit, din noiembrie 1948, Partidul Muncitoresc Albanez.

În zilele de neguri, tu erai Chemarea primăverii și a vieții. Poporul meu la luptă îl chemai În numele dreptății și al vieții.

Ca soarele în primul zilei ceas Cuvintele-ți în inimi scînteiară. Atunci au prins și munții noștri glas De la un cap la celălalt de țară.

Și jugul de pe umeri l-am zvîrlit În tunetul năpraznicei răscoală. Azi te cîntăm! Octombrie slăvit Împurpărează steagurile tale.

Partid al meu! Lumină pe pămînt! Cu noi ești pretulindeni și în toate. Pătrunse sînt de marele-ți cuvînt A noastre inimi calde și curate.

E-al păcii cîntec ce-ți l-închin! Al fericiții noastre viitoare! Căci sufletu-mi de tine este plin Și-n pieptu-mi sînt nestinsa ta dogoare.

În romînește de VICTOR TULBURE

P. P. SOKOLOV-SKALEA

„Albania pasnică”

Devalorizări

CARNET POLITIC

La război, are partid a întrunit cel mai scûut procent de voturi, adică 40 la sută. Prietenul fidel de la Roma al americanilor a căpătat un sever vot de blam. Monopolul politic al partidului democrat-cristin e pe cale de dispariție. Corpul electoral a înclinat spre stînga, spre partidele democratice. Votul exprîm recent e un apel la anularea de acțiune a partidelor democratice, a căror politică e îndreptată spre lichidarea pacifierii periculoase, a lozozilor militare chiar și mai periculoase, a războaiului rece. În Italia popular a ardat împede că el consideră politica pro-americană a partidului democrat-cristin ostilă intereselor sale. Semne ale devalorizării prestigiului american sînt destul de frecvente acum. Canada își permite să trateze peste capul Departamentului de Stat cu guvernul Castro, să încheie acorduri economice cu el, să furnizeze tot ceea ce S.U.A. refuză să vîndă poporului cuban. Pentru a menține pe Somoza și Fuentes în Guatemala și Nicaragua, Guvernul american e nevoit să-și sustină acțiunile, profilînd pe întînsul mării Caraibelor amenințatoarea silueta de cruciată și distrugătoare. Ambasadorul republicii instalat în Bolivia este solutat cu pietre la susținerea într-un mare oras, iar studenții din Seul își permit să ceară gonirea unor profesori ame-

ricani și să le devalizeze chiar locuințele. La deschiderea campaniei electorale comentarii considerau consumatele alegeri prezidentiale de o importanță istorică, asemănătoare aceluia care au adus la putere pe Roosevelt. Se evidențiază puncte de asemănare în special privind problemele interne. Evenimentele petrecute de atunci și cele în curs de desfășurare par să dea dreptate acelor care considerau că noul președinte va avea de făcut față unei situații extrem de grele. Devalorizarea continuă și îngrijorătoare a prestigiului american, ca urmare a încăpățînării de a sîmba politica Departamentului de Stat împotriva sensului istoric, devalorizarea dolarului și golirea rezervelor de aur, devalorizarea economiei americane unde producția sub capacitatea reală și creșterea rapidă a șomajului sînt doi factori esențiali, toate aceste devalorizări sînt o zestre politică grea pentru Kennedy. Ce va face noul președinte? E o întrebare la care vitorul apropiat va da răspunsul. Doamnează! Își petrece concediul și își spală mințile pentru toate acțiunile pe care le întreprinde încă Eisenhower.

AI. GIRNEAȘU

Director: Acad. ZAHARIA STANCU, Colegiul redacțional: Acad. MIHAI BENUIC, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU, (redactor șef); EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R., ION MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor șef adjuncț) MIHAIL PETROVEANU (redactor șef adjuncț), CICERONE ZHEODORESCU, ION VITNER.

Umor prezidențial, creșea la Casa Albă etc.

Eisenhower l-a trimis lui Nixon o telegramă în care se vorbește despre ultimii 8 ani de guvernare republicană „sănătoasă și solidă”. Umor prezidențial. Adenauer, Willy Brandt, Spaak au anunțat că vor pleca la Washington în primele luni ale anului 1961 pentru a-1 înfrîni pe noul președinte. Corbi traversează Atlanticul. In telegrama de răspuns adresată lui MacCallian, Kennedy se referă la timpul cînd tatăl său, Joseph, era ambasador la Londra, înainte de război. Amintire nu tocmai plăcută pentru englezi, cunoscut simpatia pronazistă ale celui Kennedy-senior. Tot despre Kennedy, care a fost prezentat în ciuva cuvînte de Pierre Fresnes, corespondentul radioteleviziunii franceze în S.U.A.: primul președinte catolic, primul președinte de origine irlandeză, primul președinte care a servit în marină, primul președinte care va avea creșea la Casa Albă, primul președinte cu o soție de origine franceză și, în sfîrșit, primul președinte american născut în secolul XX. Va înlecele oare noul președinte spiritul vechiului în care s-a născut? După ce a vizitat expoziția permanentă de tablouri din satul siberian Imitovoi, Christopher Dobson de la „Daily Express” a scris: „Mă îndoieste că în Marele Britanie voi fi crezut dacă voi spune că un sat siberian posedă o galerie de tablouri. Totuși această galerie există și este frumoasă”. Nu-i ultimul fapt care îl va umi pe compatriotul său Dobson? Sergiu BRAND